

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

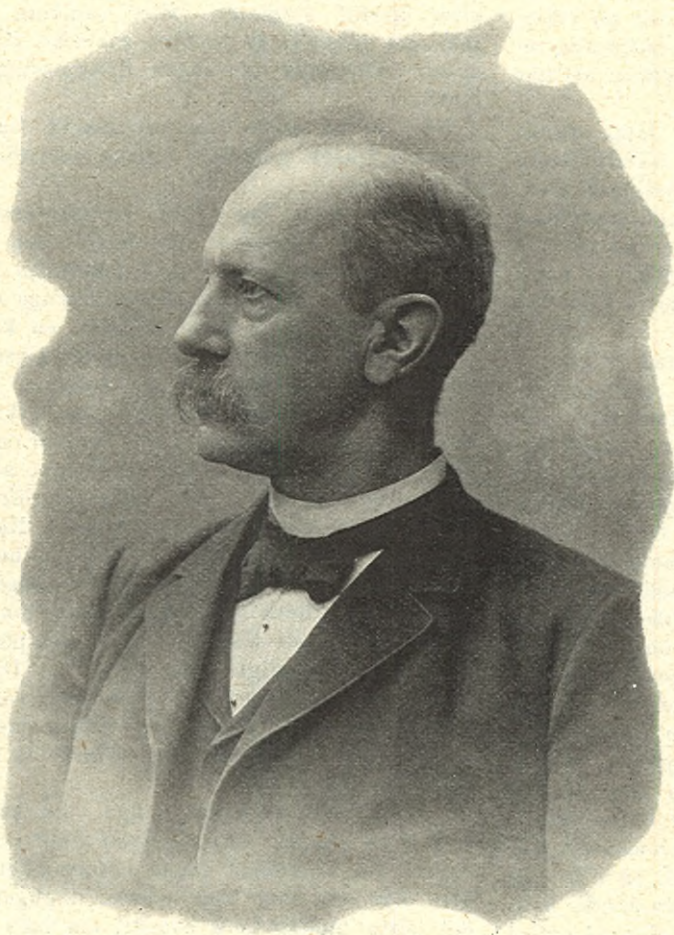
ILLUSTRERAD TIDNING

HOMMELN

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

LÖRDAGEN DEN 12 SEPTEMBER 1903.

N:R 37 (872)

Dahlöf foto.

OSCAR MONTELIUS.

»**H**ERR PROFESSOR, ni lär i dessa dagar fylla femti år och med anledning däraf...»

»Sexti, jag ber!»

»?! Nå, i så fall blir detta säkerligen den för den stora allmänheten mest öfverraskande uppgiften om er!»

Ty i vida kretsar både i och utom vårt land känner man visserligen den framstående vetenskapsmannen, den representativa personligheten, den populära föreläsaren, den kvicke skämtaren professor *Oscar Montelius*. Men hvem skulle tro, att han redan inträder i sin sjunde tioårsperiod?

*

Professor Montelius fyller alltså sextio år och kan samtidigt blicka tillbaka på en fyrtio-årig verksamhet som fornforskare, en verksamhet som satt djupa märken i hans vetenskaps historia och delvis fört den in på helt nya banor.

Redan som skolgosse hyste Oscar Montelius ett lifligt intresse för historia, men detta decimerades åtskilligt under hans gymnasistid till följd af intresselös undervisning i ämnet.

I dess ställe fängslade naturvetenskaperna, i hvilka studierna handledes af den kände skolmannen lektor Thedenius, hans håg, så att han blifven student gjorde dem till sitt hufvudstudium.

Men — »on revient toujours...» heter det. Och redan 1863 anställdes Oscar Montelius vid *Statens historiska museum*.

Sedermera arbetade M. under alla ferier, som togos så långa som möjligt, vid museet. Naturvetenskapsmannen fick vika för arkeologen, och Montelius tog graden med historia, statskunskap och nordiska språk som hufvudämnen, i alla tre eröfrande laudatur, och hans doktorsafhandling bär titeln »Från järnåldern».

Men de af Montelius idkade naturvetenskapliga studierna hade ett afgörande inflytande på hans verksamhet som fornforskare. Alltifrån första början tillämpade han nämligen på arkeologien samma metod som den moderna naturvetenskapen betjänar sig af; det var den dar-

winska utvecklingsläran tillämpad på det mänskliga arbetet: den s. k. *typologien*. Hvad arten är för naturforskaren blir typen för fornforskaren. Liksom man i fråga om naturens alster kan följa den ena artens utveckling ur den andra, kan man uppvisa en alldeles liknande utveckling af det mänskliga arbetets. Men tillämpande denna metod blir arkeologen i sin uppgift ej begränsad till att endast »beskrifva och jämföra fornsakerna från skilda länder och utforska lifvet i dessa trakter under skilda tider», utan han måste äfven för att visa den ena typens utveckling ur den andra spåra det inre sammanhanget typerna emellan. *Typologien* är det som skiljer den moderna arkeologien från förra tidens.

De undersökningar, som professor Montelius med tillämpande af den typologiska metoden genomfört, ha punkt för punkt besvarat den utomordentligt viktiga frågan om de *kronologiska* förhållandena i den förhistoriska tiden. Den stora betydelsen af exakta tidsbestämningar inser man lätt, då man besinnar, att fornkunskap är *kulturhistoria* från de tider, från hvilka inga skriftliga urkunder finnas eller sådana som blott ge namn — t. ex. på kämpande höfdingar —, men intet förtälja om den dåvarande kulturens ståndpunkt, om det arbete som i det tysta utfördes för odlingens främ-

jande. Men bilden af den kulturutvecklingen ger oss de i typologisk och kronologisk följd ordnade fornminnena. Man ser hur länk för länk fogats i den kulturens kedja, som har sitt fäste i forntidens djup och hvars senaste länk smides den dag i dag. Och det är ej längre med blott ett medlidsamt löje och en smula nyfikenhet, utan med känslor af beundran och tacksamhet man betraktar dessa typer, som hvar och en på sitt område varit nödvändiga insatser i den kulturella utvecklingen.

Kunskap om hur många tidsperioder man kan urskilja samt hvilka typer som höra till hvarje period ger den *relativa kronologien*. De olika perioderna i Skandinavien hednatid? De äro ju *stenåldern*, *bronsåldern* och *järnåldern* — det är åtminstone en skolkunskap som sitter i! Ja, visserligen — men en stenålder i två, en bronsålder i sex och en järnålder i åtta, således inalles ej mindre än tjugu perioder, uppviser den relativa kronologiens forskare. Redan vid en kongress (1869) och i *Sve- riges historia* (1876) tudelar Montelius bronsåldern i två perioder — en åsikt som då mötte opposition, men sedermera fått sin vetenskapliga vederhäftighet till fullo bekräftad. Småningom afskilde Montelius början och slutet af bronsåldern, och år 1885 framlade han som resultat af de mellanliggande årens forskning uppdeleningen i sex perioder. Dessutom kan man nu, när det gäller mera karaktäristiska typer, med säkerhet afgöra, om de tillhöra början eller slutet af samma period.

Den relativa kronologien ger emellertid blott ett ensidigt svar i fråga om tidsbestämningarna. För att få kulturbilden i sin helhet klar gäller det ju att känna de olika periodernas ålder och omfattning, eller m. a. o. att få den frågan besvarad, *till hvilket århundrade före eller efter Kr. hvarje typ hör*. Upplysning därom lämnar den *absoluta kronologien*.

Men denna kronologi för en viss period i ett land är ju möjlig att bestämma, endast i fall denna period är samtidig med en *historiskt* känd period i ett annat land och i fall de båda länderna då stått i direkt eller indirekt förbindelse med hvarandra. Det är möjligt att bestämma den absoluta kronologien t. ex. för sådana fynd i Skandinavien, hvilka äro samtidiga med Cæsar eller Perikles, emedan Norden redan då stod i indirekt förbindelse med Italien och Grekland. Det är t. o. m. möjligt att fastställa åldern hos sådana skandinaviska fynd, hvilka äro samtidiga med den 18:de eller 12:te dynastien i Egypten, emedan de skandinaviska länderna redan i dessa aflägsna tider ej voro isolerade, utan stodo i förbindelse med de sydeuropeiska länderna, hvilka i sin ordning hade förbindelser med Egypten. Att en absolut kronologi för Norden kunnat åstadkommas beror naturligtvis på att i säkra fynd tillika med inhemska arbeten förekommit utländska föremål.

För att den skandinaviske fornforskaren skall kunna bestämma den absoluta kronolo-

gien för Norden, blir således en ingående känedom om fornminnena äfven från alla de länder, med hvilka Skandinavien i förhistorisk tid stått i direkt eller indirekt förbindelse, nödvändig. Redan 1876 började Montelius sina studier vid de italienska museerna, och hans undersökningar ha sedermera omfattat alla andra europeiska länder samt de områden i Orienten, som under forntiden stodo i förbindelse med Europa. Resultatet af de italienska forskningarna började Montelius framlägga 1895 i den då utkommande första delen af *La civilisation primitive en Italie depuis l'introduction des métaux*, ett praktverk som både för det epokgörande innehållet och de charmanta illustrationerna intar en rangplats inom den vetenskapliga litteraturen. Den andra delen, som icke avslutar arbetet utkommer inom kort.

En föreställning om omfattningen af dessa undersökningar ger t. ex. den upplysningen, att ett enda s. k. »depotfynd» i Bologna räknar omkring 15000 pjäser, med en vikt af 1418 kilogram.

Hvad de kronologiska bestämningarna för Norden beträffar har Montelius genom sina mångsidiga undersökningar ådagalagt, att järnålderns början är att söka mer än 500 år f. Kr. och bronsålderns minst i 18:de århundradet f. Kr., och att således deras 14 perioder omfatta en tidrymd af nära 3000 år.

Att i detta sammanhang lämna någon utförlig redogörelse för Montelii sällspordt rikhaltiga vetenskapliga produktion låter sig icke göra. I en bibliografi öfver den nordiska arkeologiska litteraturen 1800—75 t. ex. förekommer hans namn icke mindre än 44 gånger. Till de redan nämnda publikationerna må här läggas *Lifvet i Sverige under hednatiden*, af hvilken en tysk, en engelsk och två franska, den senare af den framstående *Reinach*, alla betydligt tillökade utkommit, vidare *De förhistoriska perioderna i Skandinavien (1895)*, *Die Chronologie der ältesten Bronzezeit in Nord-Deutschland und Skandinavien (1900)*, *Der Ursprung der Bronzezeit und L'âge du bronze en Egypte (1890)*. I denna senare häfdar författaren den åsikten, att järnet ej var känt i Egypten före 15:de århundradet, och att således dessa gigantiska egyptiska minnesmärken, som väcka senare tiders häpnadsfulla beundran, danats utan verktyg af järn och stål — en åsikt som bekräftats bland annat genom af Flinders-Petrie gjorda uppgrävningar af tvänne städer, den ena från 12:te, den andra från 18:de dynastien, och i hvilka spår af järn icke förekommer. — Sedan 1874 redigerar professor Montelius Svenska fornminnesföreningens tidskrift och sedan 1879 Nordisk tidskrift. Och slutligen må nämnas den betydelsefulla skildringen af vår forntid i den på Norstedtska förlaget nu utkommande nya upplagan af *Sveriges historia*, där professorn blir i tillfälle att meddela de nya resultat, till hvilka den nordiska fornforskningen kommit sedan 1876, då han skref första upplagan öfver samma tid i samma verk.

Af de flesta internationella arkeologiska kongresserna har Montelius alltsedan 1869 varit ledamot, och vid hvarje har han haft att uppvisa för sin vetenskap nya resultat. Högt uppburden som han är i Europa, har han flere gånger inbjudits att föreläsa, bland annat vid University College i London. Smidigheten i hans begåfning, hvilken sätter honom i stånd att den ena timmen hålla ett strängt vetenskapligt föredrag, den andra ett af humor och kvickhet sprudlande festtal, skänker honom en sällsynt förmåga att anpassa sin framställning efter åhörarnas ståndpunkt — en förmåga som gör honom till den kanske mest

populäre bland föreläsare. Vi erinra särskildt om hans på uppdrag af Kongl. vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien å Nationalmuseet hållna, så lifligt besökta föreläsningar. Den som med Montelius som ciceron genomvandrat en del af museets samlingar får en öppen blick för sammanhanget mellan folken och mellan tiderna och ser i dessa typer något annat och mera än stelt uppradade museiföremål.

Och så ett ord om Montelius som festtalare — ty som sådan bör han i vårt på dylika så fattiga land högt skattas. Också anlitas han i detta fall till det yttersta. Alltid varm för sitt ämne, finner han städse medel att värma och entusiasmera sina åhörare, vare sig sorg eller glädje fört dem samman. Den lätthet, hvarmed han uttrycker sig på främmande språk, gör honom till en ovärderlig representant för Sverige, när det gäller att här välkomna utländska gäster.

Naturligtvis ha under årens lopp ordnar och andra utmärkelser i mängd tillfallit Montelius. Bland dessa märkas Nordstjärneorden, danska Dannebrogorden, den Kongl. preussiska orden Pour le mérite. Han är »correspondant de l'Institut» och ledamot af åtskilliga »akademier och lärda samfund» bland hvilka må nämnas Accademia dei Lincei.

En vacker hedersbevisning med anledning af de 60 åren är den festskrift, hvarmed ett 20-tal yngre forskare hyllat Montelius. En af dessa yttrade på tal om hans vetenskapliga betydelse, att »där om någonsin äro de starka uttrycken på sin plats, ty han är den främste inom sin vetenskap». Och de unga forskarna stå i stor tacksamhetsskuld till honom för den forskningsmetod han lärt dem och ej mindre för den hänsynsfullhet han visar. Misstagen kritiserar omutligt, men den goda viljan och den möjlighet att lyckas nästa gång, som kan ligga i försöket, röner alltid från honom förståelse och erkännande.

I en af sina afhandlingar yttrar M. om typerna, att vi finna hur den ena länken fogar sig i den andra, tills vi hafva långa, underbara kedjor. »Och göres en sådan kedja på rätt sätt af en erfaren hand, så blir den så stark, att vi med den kunna binda nya, säkra resultat till dem, som vi redan på andra vägar funnit.» Det är så Oscar Montelius arbetar.

*

Den hyllning, som på 60-årsdagen ägnades Oscar Montelius, afsåg kanske i lika hög grad personligheten som vetenskapsmannen. Själf förklarade han en gång, att »när man som jag räknar i årtusenden, får man en vid, ljus syn på tingen och en orubblig tro på mänsklighetens utveckling framåt». Han hör till dessa få lyckliga, som fria från småsinne och högdragenhet med fulla händer ge af sin rika personlighets gåfvor, skapa glädje och harmoni omkring sig och därför hos hög och låg vinna beundran och tillgifvenhet. Och rundtom i vårt land ha minnesgoda vänner deltagit i hyllningen åt den man, som i så hög grad bär *svenskhetens* prägel, och som Svea med stolthet räknar till de framstående söner, som redligt och manligt föra hennes runor med den äran.

GLÖM EJ

Jubileumsfondens sparbössor!

NÅGOT OM BREF.

FÖR NÅGON tid sedan erhöj jag ett bref, hvilket började sålunda: »Förgäfvos har jag i flera månader väntat på bref från dig. Huru jag längtat kan jag ej beskrifva. Jag har till följd därutaf varit fullkomligt själsjuk en lång tid. N... har sökt lugna mig med att du väntar till julen, men om jag då intet bref får, ja, då blir allt öde omkring mig.» —

Brefvet blef naturligtvis genast besvaradt, men mitt samvete känner sig ännu sargadt och beklämdt. Orden genljuda i min själ, klagande och förebrående. De förskräcka mig likt ett ångestrop i fjärran, det man icke efter årtal glömmes. Mitt samvete hade rätt att förebrå, ty brefvet var icke skrivet under inflytande af någon flyktig stämning blott.

Nej, orden hade kommit direkt från ett ensamt, fruset, gammalt hjärta, som törstade efter kärlek.

Hvarför hade jag då ej förr besvarat den gamlas bref? Det var helt enkelt den orsak N... förmodat. Jag tänkte vänta till julen. Genom min lojhet, min gamla farliga ovana att »skjuta upp», hade således en känslig människosjäl behöft erfara dem pinsamma smärta, som medföljer oviss väntan.

Klart och skarpt framstod nu också ett annat minne i mina tankar. Det var en liten händelse, som gripit mig så djupt, att det kom mig att gifva mig själf det löftet att aldrig uppskjuta till morgondagen. Nu stod jag som löftesbrytare inför detta minne. — Det var en utaf mina vänner som någon tid legat sjuk. Under sjukdomen hade hon dock orkat skriva ett litet bref med sitt porträtt, som hon samtidigt sände mig. — Därmed gjorde hon mig mycket glad, men som jag nyligen skrivit, beslöt jag vänta med att tacka henne, till dess jag kunde få någon nyhet att berätta.

Veckor och månader gingo. Så kom ett bref från hennes bror. *Sigrid Falk var död*. Under sin sjukdoms långa enformighet hade hon likt ett litet barn nästan dagligen in i det sista undrat och frågat, om icke något bref kommit från mig.

Och besviken hade hon förmodat, att det aldrig framkommit. — Det var *den* gången jag gjorde det löfte, jag sedan så ofta brutit. Det löfte jag glömt under det dagliga livets jäktande arbete, till dess jag nu är därefter blifvit påmind.

»Förgäfvos har jag väntat...» suckar det i mitt ångerfulla samvete. — På samma gång är det, som hviskade någon ifrigt i mitt öra: »Bed människorna att de icke försumma hvarandra på samma sätt som du gjort! Ropa ut ibland dem med hög röst — att de icke skola uppskjuta att göra det goda!» — En stor känsla af ansvar har drifvit bort rädd-

Fin, hvit och fraiche blir hy och hud om man alltid tvättar sig med

F. Pauli's Balsamtval,

som innehåller de för huden mest välgörande hygieniska ämnen och balsamer. Prisbelönt London, Paris, Wien, Chicago, Stockholm med guldmedalj. F. Pauli's Balsamtval öfverträffar alla andra.

Vårda tänderna. Enligt framstående läkares och tandläkares ojäfviga intyg är F. PAULI'S AZYMOL det yppersta af alla medel för munhygien, äfvensom för sårbehandling, ekzem, finnar, hudrodnader, reformar o. d. Azymol erhöj guldmedalj i London 1899 såsom bästa anti-septiska munvatten.

MELLINS FOOD

af Läkarekåren erkändt bästa näringsmedel för barn och sjuka.

Finnes på Apoteken samt hos Specialhandlarna.

PROF gratis och franco från Axel Lennstrand, GEFLE.

hågan. Därför försöker jag nu genom Iduns spalter nå människorna, i hopp att finna någon, som med mig vill börja taga brefskrifningen som ett pund, hvilket måste förvaltas och göras räkenskap för.

Att här icke är fråga om någon onödigt innehållslös brevväxling om allt och ändå ingenting — säger sig ju själft. Vi, som hafva vår tid strängt upptagen af arbete, kunna naturligtvis icke använda våra dyrbara lediga stunder till ett så gagnslöst tidsfördrif.

Men äro vi skyldiga någon ett bref, hvarmed vi kunna göra verklig glädje och nytta, så låt oss icke dröja för länge med att skriva det. — Känna vi oss odisponerade, skall helt säkert den känslan snart försvinna, om vi tänka på hvilket oändligt stort inflytande ett bref — om än aldrig så kort — kan hafva och till hvilken uppmuntran det kan blifva.

En enda mening däruti, skriven med förstånd och kärlek, kan ju blifva till gagn för oss. En gång fick jag själf ett bref, hvaruti några ord i början riktigt förargade mig, emedan jag fann dem orättvisa och skarpa. Orden lämnade mig emellertid ingen ro. Om och om igen läste jag dem. Till sist fann jag endast rättvisa och sanning i förebräelsen. De kommo mig att förändra något, som varit skeft i min karaktär, och jag tackade sedan hjärtligt den person, som vågat säga mig sanningen så direkt. —

Och alla hafva vi väl känt, huru ett bref kan uppmuntra. Huru glada blifva vi icke vid blotta åsynen af ett bref på vårt skrifbord, då vi trötta och kanske missnöjda hemkomma från vår befattning. — Många af oss veta nog också, hvad det vill säga att vänta bref förgäfvos, huru det kan lägga en missstämning öfver hela vårt väsen. —

Låt oss därför tillämpa de där orden: »Allt hvad I viljen människorna skola göra Eder, det gören I ock dem.» —

Kanske är det icke endast min skrifbordslåda, som gömmer en mängd obesvarade bref. Bref, hvilka äro afstämplade för veckor, månader, ja kanhända år sedan. — Hvilka »värdepapper» vi däruti äga? — Olika människonaturer hafva ju inom dessa slutna kuvert gifvit oss en del af sig själfva med full rätt att vänta sympatiserande svar.

Från ett bref på flere tätskrifna ark tycka vi oss höra en jublande, lifsvarm röst förtälja oss om all den stora lycka, som blifvit hennes. Orden tyckas knappast räcka till att beskrifva allt. — Må vi då snart skriva ett lyckönskande svar, så att vi icke dämpa vår väns glädje genom vår ligkiltighet.

Lyssna vi till ett annat bref, höra vi kanske gråt och sakta kvidan. Läsa mellan raderna förtviflade, smärtfyllda ord, som aldrig nedskrifvits. — Låt oss skynda att besvara det, medan vårt eget hjärta är varmt af deltagande. — Ur ett tredje bref möta oss frågor, sökande och famlande, uppstigna ur en människosjäl djupaste djup. — Låt oss då — efter bön om vishet — snart visa honom rätta vägen, om vi det kunna, att det icke blir vår skuld, om han går vilse ute i världen. —

Tusende olika människohjärtan med sina skiftande känslor och tankar kunna ju klappa emot oss ur bref. Det är omöjligt att upp-räkna dem alla. Värda vårt största intresse äro de dock, ty de äro ju dyrbara bevis på en människas förtroende till en annan. Låt oss icke ligkiltigt lägga dem undan, för att besvaras då vi »framdeles få tid». —

Hafva vi också inga obesvarade bref på våra samveten, kunna vi ju ändå tänka efter,

om det icke finnes någon ensam varelse — kanske i ett främmande land — hvilken vi skulle glädja med ett bref då och då. Den tid och kostnad vi offra därpå ha vi ju offrat i det godas tjänst.

Må våra bref blifva fulla af kraft och lif. Reformrande, öfvertygande, likt friska vindar, där så behöfves. Men må de också blifva solstrålar, värmande och lysande. Låt dem lugna, lindra och vagga plågade sinnen till ro. —

Glömme vi aldrig, att det vi skrifvit, lika fullt som det vi talat, är en sådd, som så småningom skall bära frukt. God eller ond! —

Tala och skriva vi alltid under kärlekens och eftertankens inflytande, skall sådden helt säkert bära frukt till det goda.

KATE.

NÄR LILLEGÅRDSFOLKET SÅLDE GÅRDEN SIN. HISTORIA AF GUNNAR GREEN.

SÅ HADE då auktionsklubban oåterkalleligen fallit, och Lillegården var såld.

Köparen, Johan Karlsson från Norrsocken, satt inne i hvardagsrummet och talade med gårdens ägare, kyrkovärden Jakob Andersson.

Så kommer mor Kristin in.
»Far, du får allt gå ut och ta' reda på auktionsmannen, så vi får bjuda honom på en kopp kaffe.»

Fader Jakob går för att hämta honom.
»Nu så är det gjordt,» säger mor Kristin. »Vi ha funderat på't länge, menn tro. En börjar bli gammal, och det är svårt att sköta gården, och när en inte har några barn så —»

»I det fallet kan jag inte klaga,» säger Johan Karlsson, »jag har fem stycken pojkar. Så nog har Herren välsignat mig.»

»Det var obegripligt,» menar mor Kristin. »Men underligt är det allt, att hos somliga blir det så många och hos andra inte.»

»Det kan synas så, ja,» instämmer Johan Karlsson.

Så kommer far med auktionsmannen, som gått och sett sig omkring på gården.

»En obeskrifligt vacker gård får han, Johan Karlsson,» säger auktionsmannen. »Jag har inte sett många så'na, ska' jag säga, och för det priset — —»

»Det är svårt nog, när en ska' ut med det,» säger Johan Karlsson.

»Nog var det mycket för billigt,» menar far själf, »men jag skall säga, som det är, att hade det kommit an på mej, så hade jag nog haft gården till döddagar, så mycket som jag håller af den, men mor är inte kry, och hon behöfver hvila sin rygg, ska' jag säga, och det gjorde hon inte, om jag inte hade sålt gården.»

»Nog hade jag kunnat stå i, om det gällt, det vet far nog,» säger mor Kristin. »Men du far, hur skulle det ha gått för dig, din syn är ju så dålig, och din huvudvärk, som är så svår och jämt kommer igen.»

»I behöfver nog hvila bägge två,» afbryter auktionsmannen. »När en har arbetat så rejält i så många år — så — —»

»Men hvar tänker I slå er ner nu?»

»Vi har hyrt oss ett par rum och ett kök uppe i Kronegården till våren. Hyran är ju lite dyr, men vi har tänkt som så, att det står väl alltid bi med pengarna, så länge vi lever, och barn ha vi ju inga,» säger far Jakob.

»Och så kommer vi så nära till kyrkan,» inföll mor Kristin, »och det sätter en värde på, när en är lite trött.»

Så dracks då kaffet, och sen man var färdig med det, gifvo sig Johan Karlsson och auktionsmannen i väg.

Det var omöjligt för Jakob i Lillegården att hålla sig inne den aftonen.

Han tog på sig rocken och mössan.

»Hvart ska' du gå, far, och så sent?»

»Jag får väl ta' och lufta på mig ett slag. Jag är så varmer.»

Och så gick han.

Han följde vägen, som ledde utmed hans ägor. Han såg på åkrarnas svarta mylla, som låg där glänsande af höstregnet. Vinden hven fram öfver

BARNKLADER

I största urval
och
till *billigaste priser*
hos

M. BENDIX

16 Regeringsgatan

och

5 Sturegatan

fälten, och ett sakta, silande regn slog honom i ansiktet. Men det hade han inte sinne att tänka på nu. Han bara gick och såg på tegarna; dem hade han brutit upp, dem hade han besätt, dem hade han sedan njuüt frukten af.

Hur såg det inte ut, när han för trettio år sedan kom till Lillegården.

Marken var obruten och stenbunden, husen voro fallfärdiga, allt förfallet.

Och hade han inte byggt om huset, det vackra, hvitfärgade huset, som han såg skymta mellan de väldiga kastanjerna därborta. Hade han inte brutit marken, med svett och möda plockat bort alla stenarna. Hade han inte sedan gödslat marken år efter år, tills den blifvit, hvad den nu var.

Han hade namn om sig på långt håll att få de vackraste skördarna. Det hade han fått genom arbete, mycket arbete.

Nu stod han uppe på en kulle och såg ned på sina ägor, åkrarna och ängarna och huset, som låg där långt borta. Han såg på det som en far ser på det barn, som är honom kärt.

Och så bort ifrån det. Bort från den mark, han trampat i trettio år — —

Nej, det gick inte!

Köpet kan återkallas, tänkte han.

Han måste hem och betsla för hästen och ge sig i väg. Kanske kunde han hinna upp Johan Karlsson.

Han sprang hemåt, riktigt sprang.

Det hade börjat bli mörkt, och han såg så dåligt i skymningen.

Se! nu tändes det ljus uppe i Lillegården. Det kunde han se ändå.

Därinne sitter mor Kristin, tänkte han. Nog kan jag sköta gården. Men hon — — hennes rygg med sin svåra värk.

Nej, Gud, det går inte, vi måste ifrån gården. Han stannade nere vid stallet, gick in där och såg om Brunte.

Så läste han stallet och gick upp mot gården. När han gick ut, hade mor Kristin blifvit ensam inne i hvardagsrummet.

Hon satte sig framme vid fönstret och såg efter gubben sin.

Och hon satt där, medan höstskymningen sänkte rummet i tungt mörker, hon satt där och funderade. Hon såg en annan kvinna gå ute i köket, hennes eget kära kök. Hon såg en annan syssla ute i visthusboden, en annan sköta sysslorna: smörtjärningen, ystningen — och allt, allt det andra.

»Nej,» sade hon för sig själf, »det blir inget af med detta. Köpet får gå upp igen. Ja, det får det.»

Men så kom hon att tänka på gubben sin.

Tänk, om han öfveranstängde sig; hon mindes nog, hvad doktorn sa', att det kunde ha allvar-samma följder.

Det måste vara, som det är, tänkte hon.

Men då började mörkret göra henne ängslig, hon tände ljus och gick ut i köket för att ordna om kvällsvarden.

Far kom in i lagom tid till kvällsvarden.

Drängen August hade kommit upp och satt nere vid dörren, och Johanna, pigan, höll på att sätta fram det stora grötfatet och mjölken. De voro trotjänare bägge två, både August och Johanna. De hade tjänat där nästan hela tiden, som husbondefolket haft gården.

Nog hade de också haft sitt ord med i laget, när något viktigt förehades på Lillegården.

Men nu vid gårdsköpet hade inte husbondefolket talat vid dem, och de låtsade, som om de inte tänkte på det.

Kvällsvarden afåts under tystnad. De hade allt för mycket att tänka på för att prata med hvarandra.

Men för August var tystnaden odräglig. Han

Enligt referat af meddelande från Svenska Tandläkarsällskapets kommitté för undersökning af gängse antiseptiska munvatten på Internationella Tandläkarkongressen i Stockholm den 15 Aug. 1902 är

STOMATOL

ovedersägligen det munvatten, som bäst uppfyller de fordringar medicinen och tandhygienien ställa på ett bakteriedödande och sjukdomsförekommande preparat för tändernas och munnens vård.

STOMATOLFABRIKEN, Stockholm.

H. M. Konungens Hofleverantör.

ville tala om köpet och säga rent ut, hvad han tänkte om det.

»Ja, köpet har ju varit i dag. Gården blef ju såld,» sade han.

»Var inte August ute och hörde, när klubban föll?» frågade husbonden.

»Nej, jag satt hela tiden nere i drängstugan och grät,» sade han, »hvad skall nu bli af mej fattig stackare? Gammal är en, och svårt blir det att skaffa sig ny plats.»

»Vi ämna inte göra någon orätt,» sade husbonden, »så vi ha' tänkt på både ett och annat. Johanna följer med oss, när vi flytta. Och kan inte August få någon plats, så ska' vi nog hjälpa honom. Han kunde allt ha talat med Johan Karlsson i dag, så hade han kanske fått stanna kvar, om han tycker det är så svårt att flytta.»

»Den, han har ju fem stora pojkar, inte behöfver han mera folk,» mente August.

»Nej, kanhända det. Ja, vi ska' nog ordna saken. Det är långt till våren än, så vi kan väl få låta saken bero så länge.»

»Vi får väl det,» sade August, och så gick han. Men den natten var det ingen, som sof godt i Lillegården.

Hösten och vintern gingo förskräckligt fort det året tyckte folket i Lillegården.

Innan mars måste lösöreauktionen äga rum, ty det fanns så många saker, som måste säljas, då man ej kunde ta dem med sig.

Men ingen ville påminna om auktionen, fast alla visste, att den måste äga rum och det snart.

Ibland fattades de af ett bedrägligt hopp. Kanske den inte behöfde bli af? Kanske Johan Karlsson hade ångrat sig.

Men en dag fram i januari kom Johan Karlsson till gården, och då svann allt hoppet bort hos folket i Lillegården.

»Har inte auktionen blifvit utlyst?»
»Nej, den har inte det, för se, vi ville allt först fråga Johan Karlsson om ett och annat!»

»Det var allt dumt, att inte Jakob låtit mig veta det, för nu blir det så'n brådska.»

»Auktionen kan bli pålyst i morgon dag,» sade Jakob, »och se'n kan vi ju ha den i veckan.»

»Det är nog bäst att I gör så,» sade Johan Karlsson. »Om I vill bestämma den till lördag i nästa vecka, så kan jag försöka komma hit, ifall det skulle vara något, som jag skulle vilja ha.»

»Han kan det, ja,» svarade Jakob, och så reste Johan Karlsson.

När hans vagn vikit af från aftagsvägen och var ur sikte, stodo alla i Lillegården, far och mor och August och Johanna och tittade på hvarandra utan att få fram ett ord.

Så stodo de där och sågo på hvarandra, tills mor Kristin sade:

»Vi ha inte tid att fundera längre. Vi måste gå och syna ut, hvad vi skall sälja, och hvad vi skall ha kvar. Kom du, Jakob, för jag rår inte med det ensam.»

Så började de inne i hvardagsrummet, tittade tysta på alla möblerna där, gingo så in i kammaren, som låg på andra sidan om förstugan och gjorde tysta samma iakttagelser. Så gingo de upp för den svängda trappan, som ledde till andra våningen, och där fanns det två rum.

Först gingo de in i salen.
Där fanns ett gammaldags möblemang. Höga karmstolar, en svängd soffa utan ryggstöd, ett gammalt antikt bord med beläggning af olika trä på skifvan och en hög gammaldags byrå med klaff.

Mor Kristin hade fört med dessa möbler i boet; de hade tillhört hennes föräldrar. Mor Kristin satte sig i en af stolarna och började gråta.

»Gråt inte, mor,» sade Jakob.
»Nu när allt detta här skall säljas och komma till människor, som vi inte känner eller bryr oss om.»

»Vi kan ju behålla det,» föreslog Jakob.

»Hvar ska' vi ställa det, om jag får fråga, vi med våra två rum uppe i Kronegård.»

»Så får vi väl sälja det då.»

»Sälja allt det här, som var fars och mors. Gode Gud, hvad har vi inte tagit på oss. Ja, det får väl gå då. Men inte byrån, aldrig i tiden får byrån gå, där hade mor sina silfversaker, o, jag minns det, som var det i går — nej inte byrån.»

»Så behåller vi den.»
De gingo in i det inre rummet.

»Allthop här,» sade mor Kristin.
Men Jakob såg bort mot den gamla Moraklockan, som tickade så hemtrefligt.

»Inte klockan,» sade han, »inte klockan.»

Det var allt, hvad han hade kvar efter far sin. Auktionen var utlyst till lördagen, som man hade kommit öfverens med Johan Karlsson om.

På lördagen gick mor Kristin tidigt upp. Hon gick af och an i rummen, såg på alla möblerna och strök på dem.

Gråten satt i halsen på henne.
Så när far kom, sade hon:

»Jag står inte ut med att vara här. Jag går ner till Fredrika Karlberg och blir där, mens auktionen varar.»

»Ja, gå du!»

Hon gick, utan att se sig om, trappan ned, bort från gården, bort till Fredrika Karlberg för att få gråta ut sin stora, stora sorg hos en förstående själ.

*

En svår dag blef det för folket i Lillegården, när de skulle i väg.

August hade fått plats hos en annan bonde, så han slapp vara med den tunga vandrigen från Lillegården till Kronegård.

Mor Kristin kände det, som om hon gick bort från sin lycka, då hon gick ut från gården, följande det sista lasset med flyttsaker.

Och när hon för sista gången såg in i rummen, som stodo där tomma, då blef det henne för mycket.

Hon grät.
Och Jakob, han gick med snuggan i munnen och bara mumlade. Men ingen kunde höra, hvad det var.

Så kom Johan Karlsson med sin hustru, sina fem pojkar och sina flyttsaker.

Då hade Kristin och Jakob redan fått sitt nya hem i ordning, och när Johan Karlsson kom upp med sin hustru och hälsade på dem och beklagade sig, hur svårt det var att få i ordning, så kunde Kristin rakt inte låta bli annat än erbjuda sig att vara dem behjälplig. Och det tackade Johan Karlsson och hans hustru Karolina så innerligt mycket för.

Men när Kristin skulle gå ned till Lillegården nästa dag, så ångrade hon sitt löfte.
Det var en tung väg för henne att gå.
När hon kom till stallet, såg hon andra vagnar stå i skjulet, en annan häst inne i stallet.

Stora högar med flyttsaker lågo framför ingången till huset, där Karolina tog emot henne och kallade henne för kära mor.

Och när hon kom in, skulle alla de fem pojkarna fram och hälsa, och när de sedan talade vid henne, kallade de henne för moster.

Så togo de då i och gjorde i ordning, och när vårskymningen föll på och lade rummen i mörker, så voro de möblerade på annat sätt än förr, och nya människor vistades i de rum, där Jakob och Kristin under trettio års tid framlefft sitt stilla, af inga stora händelser störda lif.

*

Men när det nya folket fått i ordning i Lillegården, då skulle de ha ett kalas för att bekanta sig med folket i orten. För den skull bjödo de till sig alla, som brukade kalasa med det gamla folket på Lillegården.

Mycket folk var samladt däruppe hos det nya folket, och alla sågo sig nyfiket omkring, när de kommo in.

Och det var inte utan, att de sågo besvikna ut, ty inte såg det ut nu som förr.

Det fanns få möbler, så det såg riktigt tomt ut i de stora rummen. Och i salen fanns ingenting annat än stolar, som stodo utmed väggarna.

Mor Kristin såg alla de besvikna blickarna, hon förstod, hur det var fatt, hon såg själf, hur tomt och otrefligt det nu var i Lillegården.

Och att de kunde ställa till så stort kalas och ha så litet fägnings.

Och att se Karolina gå omkring med en så belåten min.

Mor Kristin skämdes så djupt, att hon sökte sig bort i ett hörn, där hon fick vara ensam.

Hon kände det, som om alla dessa människor

sälja vi 1:ma Svensk Nickel & Nysilfver till privatpersoner. Vår priskurant erhålles gratis från våra ombud eller direkt från oss. Driftiga agenter antagas på alla platser efter korrespondens med Nordiska Fabriks- & Handels-Magasinet, Stockholm.

kommit till henne, och att hon icke hade något att bjuda dem på. Hon kände, hur rodnaden brände hennes kinder. Hon vågade icke slå upp ögonen och se, ty hon visste, att hon skulle möta alla dessa blickar, som skulle fråga henne, hvarför hon inte gjort rummen i ordning till kalaset, och hvarför hon inte tog fram fägnaden.

Då var det någon, som sade hennes namn, och hon såg upp.

Det var Fredrika Karlberg, hennes goda väninna, henne, som hon flydde till auktionsdagen för att klaga sin sorg för.

Fredrika satte sig jämte Kristin.
»Jag rår inte för'et, ska' jag säga dej, jag rår inte för'et,» sade mor Kristin, »Karolina har inte bedt mej att hjälpa sej och själf erbjuder en sej inte. Det är inte så lätt för en och gå här, ska' jag säga.»

»Hvad menar du, Kristin?»

»Åh, Fredrika, du ser nog lika bra som jag, att det är en stor skillnad, mot när det var kalas här förr i världen. Titta på alla, som är här, du kan nog se, att de inte ser ut som vanligt. Men jag rår inte, jag rår inte.»

När de gingo hem på afton, Jakob och Kristin, voro de tysta, så tysta.

Men när de gingo förbi stallet, gnäggade hästen därinne.

»Hörde du?» frågade Jakob efter en stund.
»Det var en annan än Brunte. Han är hos främmande folk han. Jag undrar, hur han har det.»

»Kanske inte bättre än vi,» sade mor Kristin. Men om det misslyckade kalaset talade de inte ett ord.

*

Landtmannen växer fast vid den jord, han trampar. Den blir honom kär öfver allt annat på jorden.

Blir han gammal och trött och ej orkar sköta sin gård, så säljer han den kanske. Han vill hvila sig på gamla dagar.

Men han kan aldrig göra sig fri från sin gård, från sitt gamla arbete.

I tanken tillhör gården honom, om den rätt är såld, och själf går han i det gamla arbetet och gör sina beräkningar.

Aldrig får han-ro eller hvila.
Han jagas af pinande oro, af längtan efter det gamla, tills döden sluter hans trötta ögon.

Så var det med Jakob och Kristin.
För Kristin gick det väl an, ty hon hade ju alltid sina hushållsbestyr; hon tjärnade smör, hon gjorde ost, än hade hon det, än det.

Men Jakob han hade det svårt.
Oron sjöd i hans pulsar. Han fick inte lugn. Till och med i sömnen kunde han spritta till, och i det halfvakna tillståndet inte komma i häg hvad det var, som pinade honom, för att sedan, när han kom ihåg, att gården var såld, och att han aldrig hade en lugn stund, vända sig in mot väggen med ett stönande ljud.

*

Men när slättertiden kom, då allt folket arbetade på åker och äng med lie och räfsa, då kunde han inte styra sig, utan begaf sig ned till Lillegården för att hjälpa till. Nu såg Jakob, hur allt gick på ett annat sätt än förr. Där fanns inte samma säkra ledning, liarna gingo inte på samma sätt, och skylarna bundos inte upp som förr.

Då ville han visa dem, hur det skulle vara, men det var ingen, som gjorde som han sade.

Då trodde han, att de inte förstätt. Han sade till om igen.

Men då lät man honom förstå, att man gjorde, som man var van vid.

Han lät räfsan falla och gick.
»Hvad kom åt gubben?» frågade en af pojkarna.

»Åh, gammalt folk är så konstigt,» svarade en annan.

Och så talades det inte mer om det, utan liarna kommo i sväng, och visorna ljödo.

*

Men Jakob gick hem till Kronegården och satte sig vid fönstret i kammaren, hvarifrån han såg Lillegården skymta fram mellan kastanjerna.

Han tände sin pipa och blåste fundersamt ut röken.

Mor Kristin, som kom in, brydde sig inte om honom; hon var så van att se honom sitta så där.

Aftonen kom, och Jakob hörde, hur man slamrade med tallrikar ute i köket till kvällsvarden.

Men han rörde inte på sig.
Han kände sig så konstig i hufvudet; alldeles som förra gången, då han var sjuk.

*

Men han rörde inte på sig.

Han kände sig så konstig i hufvudet; alldeles som förra gången, då han var sjuk.

*

Men Jakob gick hem till Kronegården och satte sig vid fönstret i kammaren, hvarifrån han såg Lillegården skymta fram mellan kastanjerna.

Han tände sin pipa och blåste fundersamt ut röken.

Mor Kristin, som kom in, brydde sig inte om honom; hon var så van att se honom sitta så där.

Aftonen kom, och Jakob hörde, hur man slamrade med tallrikar ute i köket till kvällsvarden.

Men han rörde inte på sig.
Han kände sig så konstig i hufvudet; alldeles som förra gången, då han var sjuk.

*

Men han rörde inte på sig.

Han kände sig så konstig i hufvudet; alldeles som förra gången, då han var sjuk.

*

Men han rörde inte på sig.

Han kände sig så konstig i hufvudet; alldeles som förra gången, då han var sjuk.

*

Men han rörde inte på sig.

BILLIGAST I SVERIGE

Pipan hade slocknat. Han hade låtit den glida ned på golvet.

Det var ljus skymning.

Fast hans syn var klen, kunde han ändå se något vitt långt borta, han såg ett ljus, som tindrade fram mellan de stora kastanjerna. Det var Lillegården, hans gård, som han sålt, och som han aldrig skulle få igen.

Det börjar ljuda så egendomligt i hans hufvud.

Det ryckte i hans mun och hans ögon.

Allt starkare och starkare!

Nu kunde han inte följa med längre, nu tog det sansen ifrån honom.

Han föll omkull på soffan med ett stönande

— — — han kände ingenting.

»Jakob, maten är färdig!»

Intet svar.

Mor Kristin går fram till soffan. Hon ser Jakob ligga där, och hon tror, att han sover.

Hon ruskar i honom.

»Jakob!»

Men han vaknar inte.

Då börjar hon ana.

»Gud i himlen! Inte det!»

Hon tänder ljus.

Då får hon se, hur hans ögon stirra, hur det rycker i hans mun, hur blek han är.

Ut i köket springer hon.

»Johanna, fort ner till Lillegården, och säg, att de spanner för och ger sej efter doktorn och det raskt, far ligger därinne och kan inte tala och är sjuk.»

Och Johanna i väg.

Kristin går in och kläder af honom och lägger honom i säng.

Han stönar högt, som öfver något ohyggligt ondt.

Kristin vet inte, hvar hon får krafterna ifrån. Hon känner sig lugn och stark.

På natten kommer doktorn.

Han ser på den sjuke, och han vet, hur det är.

Han gör några anordningar och säger:

»Det är slag. Och när det tager en så gammal så — — — Ni kan inte räkna på något — — —»

Mor Kristin gråter.

»Gråt inte,» säger doktorn, »det är bäst för honom att få dö. Skulle han gå igenom den här sjukdomen, så blefve han lam för hela sitt lif, och Gud vet, om det inte blefve klen med förståndet också.»

»Ah, gode Gud!»

»Låt mig få veta, hur det går,» sade doktorn, och sedan begaf han sig i väg.

Men vid bädden ligger Kristin i böner.

»O, gode Gud, tag honom du, om det blir såsom han sa'. Lam och klen till förståndet! Nej, tag honom då, du! Det är godt för de gamle, att få gå bort.»

Det brann ljus hela natten uppe i Kronegården och Kristin satt tyst och såg på Jakob.

Hon torkade svetten från hans panna, hon flyttade kuddarna, och gjorde det bekvämt. Om morgonen började bröstet arbeta så tungt på honom; ögonen stodo öppna och stirrade, munnen vred sig krampaktigt. Han andades hårdt och tungt en stund, men så aftog andedräkten.

Det började breda sig ett stort lugn öfver hans ansikte. De onaturligt spända musklerna slappades, han föll ihop och upphörde att andas.

Då föll mor Kristin omkull jämte sängen. Hon grät, så hon trodde, att hennes hjärta skulle brista.

»Min gubbe, min lille gubbe,» hviskade hon, »hvad jag måtte ha' varit elaker, som blir lämnad kvar och inte fick gå först. Min lille, lille gubbe!»

Men när folket i Lillegården fingo bud om, att Jakob dött så hastigt, blefvo de allvarsamma, och äldste sonen sade:

»Han kom ner på åkern i går och hjälpte till att räfsa, men rätt som det var, släppte han räfsan och gick, och vi trodde, att han blef stucken på något sätt. Men det var väl sjukdomen, som kom. Han var väl ovan vid arbetet, och så ansträngde han sig för mycket.»

»Ja, han gjorde väl det,» sade Johan Karlsson. Därpå tog Johan Karlsson sig en tur kring sina ägor.

Det var skinande blå luft. Solen sken öfver fälten, och sädesskylarna riktigt blänkta.

Det lofvade bli god skörd.

Johan Karlsson kände den där dödsstämningen försvinna.

Han var riktigt belåten, när han såg utåt fälten.

Det var allt en bra gård, Lillegården.

A. Dahlgren foto.

HARALD HJÄRNE.

DEN GENIALE HISTORIKER, som blifvit Snoilskys efterträdare i Svenska Akademien, utpekades af ryktet redan för ett par år sedan till innehafvare af en bland de aderton fätöljerna, nämligen den, som närmast förut hade intagits af Hans Forsell. Det var en succession, som föreföll så naturlig; att man sammanställde de båda namnen var ju en vana från fordom. Det gjorde man ju redan på 1870-talet, då Harald Hjärne och Hans Forsell tillsammans utgafvo Svensk tidskrift, och då de båda nämndes som de främsta originella krafter af de unga, som arbetade på att lösa uppgifter för svensk hädforsknig.

För flertalet svenskar är väl Harald Hjärne framförallt känd såsom historikern-politikern. Under senare år har han ju mycket ofta medarbetat i pressen på utrikes-, unions- och inrikes-politiska områden och dessutom i både tal och skrift tagit till orda i frågor på dagordningen. Genom ådagalagd fullkomlig likgiltighet för hur hans meningar upptagits, har han blifvit ett trätofrö mellan partierna. Ännu i dag är han illa anskrifven i Finland för sina uttalanden om rysk inrikespolitik. Ännu har han förmodligen många vedersakare på grund af hvad han yttrade om förhållandet mellan Sverige och Norge i sin offentliga polemik med professor Morgenstjerne och mot Alin i »Universionismen». Han klandrades på många håll för sin sympati för England under boerkriget och på ännu flere för sin arbetarvänliga hållning under de stora strejkerna i Norrland 1899, men har icke låtit påverka sig af motskriken. Han har alltid tillfört diskussionen en sällsynt fond af beläsenhet, hvilken sträckt sig vida utom hans fack, rika intressen och en på analogier stödd objektiv omdömeskraft. Hans skriftliga inlägg äro präglade af originella synpunkter och en personlig stil. Blott alltför många af hans ämneskolleger ha ett blakt, tysktungt uttrycksätt, hos honom möter man en fyllig och praktfull, gärna nonchalant nyckfull stil, som ofta blir pompös, men alltid är kraftig. Som talare är han ojämn; i föreläsningar och diskussionsanföranden blandas massor af biljud med själfva meningarna, i stora tal återigen är han storstilad, alltid verkande med makten af en originell tanke, och ofta äfven en stark känsla, uppburna af ett ypperligt organ och en ståtlig yttre apparition.

Det existerar åtminstone två opinioner om professor Hjärne i Uppsala, den stad, där han hufvudsakligen verkat. Den ena karaktäriseras

Nyhet!

Nyhet!

LONGLIFE

(Luftreningsapparat)

består af pryddig, på en svart polerad skifva fästad större benglascylinder, som genom ett inpassadt, vridbart öfverstycke kan öppnas och stängas. Apparatens skötsel är ytterst enkel, och dess enastående förmåga att genom framställande af det välluktande och renande ämnet ozon, rensa luften och därur borttaga all skämd lukt, gör densamma outhärlig i boningsrum, samlings- och arbetslokaler, klossetter o. s. v. Priset för apparaten, komplett med tillbehör, Kr. 8: —. Bruksanvisning medföljer hvarje apparat.

Ensamförsäljare:

WILH. BECKER.

Kongl. Hofleverantör.

STOCKHOLM.

af afvoghet och misstänksamhet och är företrädesvis tillfinnandes bland stadens äldre medborgare. Han är därför icke stadsfullmäktig som så många af hans kolleger, och det riksdagsmannaskap, som han genom ytterst intressanta kombinationer erhöi vid det senaste valet, har han flere gånger förut förgäfvets sökt. Den andra opinionen åter är synnerligen varm, ja, till och med entusiastisk, och finnes bland studenterna, i synnerhet hans egna lärjungar. De prisa honom bland annat som en examinator af första rang, hvilken framförallt söker utrona vederbörandes vetenskapligt kritiska mognad, hans förmåga att bedöma historiska arbetens forskningsresultat, med ett ord hans metod, och icke sätter sin stolthet i att jaga detaljuppgifter under 8 à 12 timmars tentamen. Hans föreläsningar äro alltid talrikt besökta. Han har dragit till sig ett stort antal lärjungar och den historiska förening, hvars arbeten han leder, är ryktbar för det personliga förhållandet mellan honom och deltagarna och det väckande och eggande inflytande, han där utöfvar.

Hans inflytande har emellertid sträckt sig långt utanför ämnessvennernas krets. Det är icke för mycket att säga att det är från honom, som en hufvudriktning bland uppsalastudenterna under 90-talet gått ut. Det är en anda af lugn undersökning och historiskt grundad kritik, tillämpad på nutidens företeelser, hvilken visat sig behärska de offentliga studentdiskussionerna och den stora majoritetens hållning. Den har fjärrmat det mesta och värsta af dess konservativa obenägenhet för att på allvar sätta sig in i reformprojekt, som förut kännetecknade så många uppsaliensare, men saknar å andra sidan all entusiasm. Befordran af folkbildningen, starkt betonande af svensk-amerikanarnas betydelse för oss, intresse för moderna sociala kraf öfver hufvud, i dessa och en mängd andra hänseenden märker man »den hjärneska skolans» impulser.

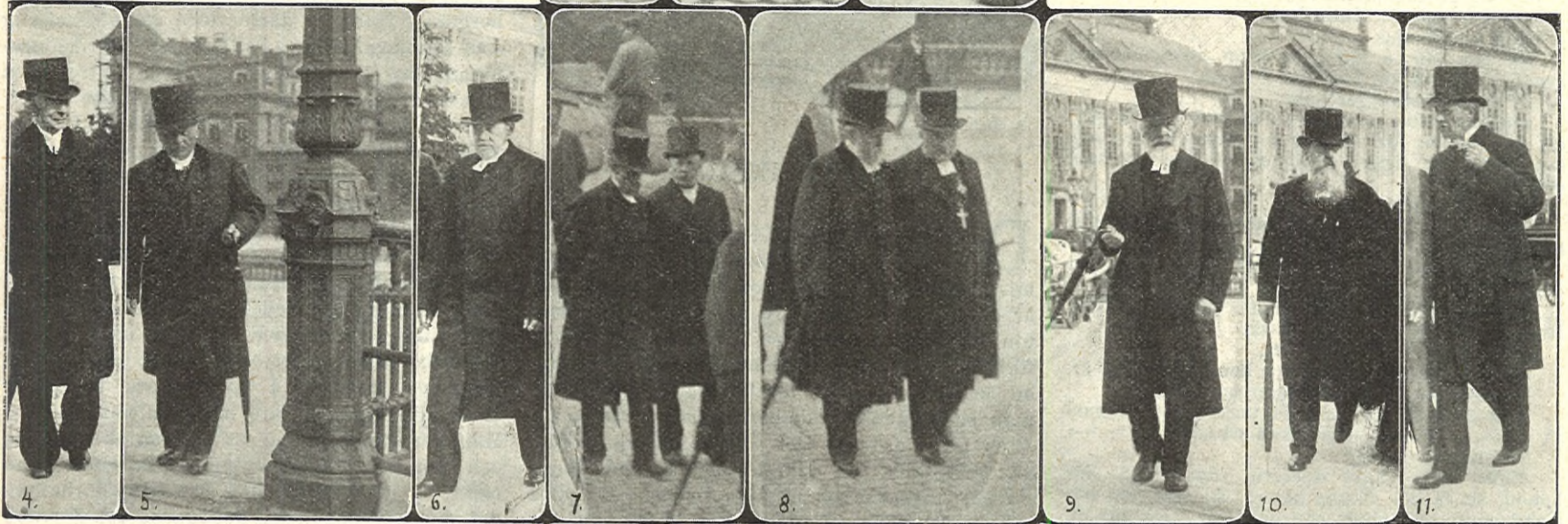
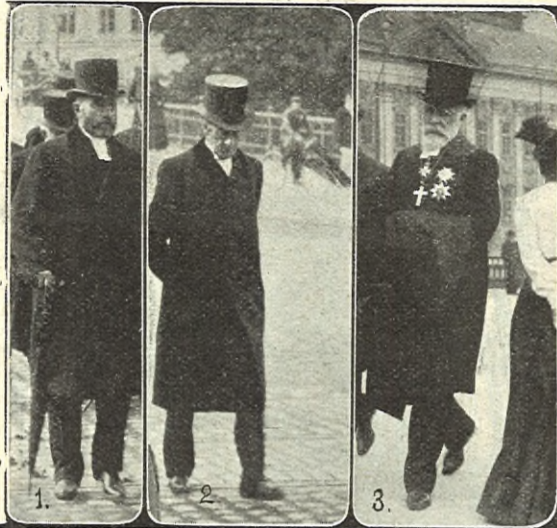
Hur omfattande lärarverksamheten än varit, har den likväl icke absorberat mer än en del af Hjärnes tid. Han har som förut nämnts ofta tagit del i moderna rörelser och var bl. a. en af de tre, som organiserade de första sommarkurserna. Hans författareverksamhet har icke varit liten, om också påfallande obetydlig i jämförelse med den mängd utgifna arbeten, som innehållas i hans föreläsningar. Hans doktorsafhandling (1872) handlade *Om den fornsvenska nämnden enligt Götalagarne*. Ett flertal afhandlingar behandla äldre svensk historia, särskildt förhållandet till våra östra grannar, Ryssland och Polen, såsom »Antinorrmanismen i den ryska historieskrifningen», »Utdrag ur ryska krönikor, hufvudsakligen angående Jakob de la Gardies fälttåg», »Ur brefväxlingen emellan konung Johan III och tsar Ivan Vasiljevitch», »Sigismunds svenska resor». Däremot vardt »Från Moskwa till Petersburg. Rysslands omdaning» tyvärr ofullbordadt. Äldre svenska juridiskt-historiska ämnen ha utom disputationarbetet äfven »Om

förhållandet emellan landslagens båda editioner», »Helsingeliv under helsingelag», »Skandinavisk laghistoria», »Runinskriften på Forssaringen». En större allmänhet har gjort bekantskap med honom som stilist framförallt i hans ypperliga stycke vältalighet *Renässans och reformation* (i skriftserien »Svenska spörsmål», hvars medutgifvare han var), en praktfull och på samma gång gedigen retorik, och den i samma serie tryckta framställningen af »Reformationsriksdagen i Västerås». Vidare i hans korta *Gustaf II Adolf* med dess koncisa, storartade tidskaraktäristik. Samt slutligen i det mera omfattande arbetet *Karl XII, Omstörtningen i Östeuropa 1697—1703*, där krigarekonungen och hans politik ses ur helt andra synpunkter än vare sig Fryxells eller det raditionella lofprisarnas och hvars många fångslande

och högtintressanta kapitel i ett litterärt eller vetenskapligt intresserat land skulle framkallat nya upplagor af arbetet inom mycket kort tid.

Kanske är det Hjärnes utpräglade originalitet, som är det starkaste intryck man får af honom. Hans rastlösa forskning och vida intressesfär, behärskade af ett impulsivt temperament och kryddade af en trygg humor, göra honom till en af våra märkligaste personligheter. Helt och hållet af den moderna vetenskapsmannens typ har han likväl genom den starkt utpräglade egendomsigheten i sitt väsen redan gifvit upphof till ett mångtal muntra anekdoter, som med sitt friska humör fullständiga bilden af hans rika och betydelsefulla verksamhet.

RUBEN G:SON BERG.

TYPER FRÅN KYRKOMÖTET 1. ÄRKEBISKOP EKMAN. 2. BISKOP BILLING. 3. BISKOP V. SCHÉELE. 4. BISKOP CHARLEVILLE. 5. BISKOP JOHANSSON. 6. BISKOP LINDSTRÖM. 7. BISKOPARNE RODHE OCH TOTTIE. 8. BISKOPARNE KEYSER OCH ULLMAN.

9. PROFESSOR RUDIN. 10. DOMPROSTEN PERSONNE. 11. KONTRAKTSPROSTEN SUNDELIN. 12. STATSRADET V. FRIESEN. 13. GENERAL LILLIEHÖÖK. 14. LANDSHÖFDING SJÖCRONA. FOTO FÖR IDUN AF A. BLOMBERG.

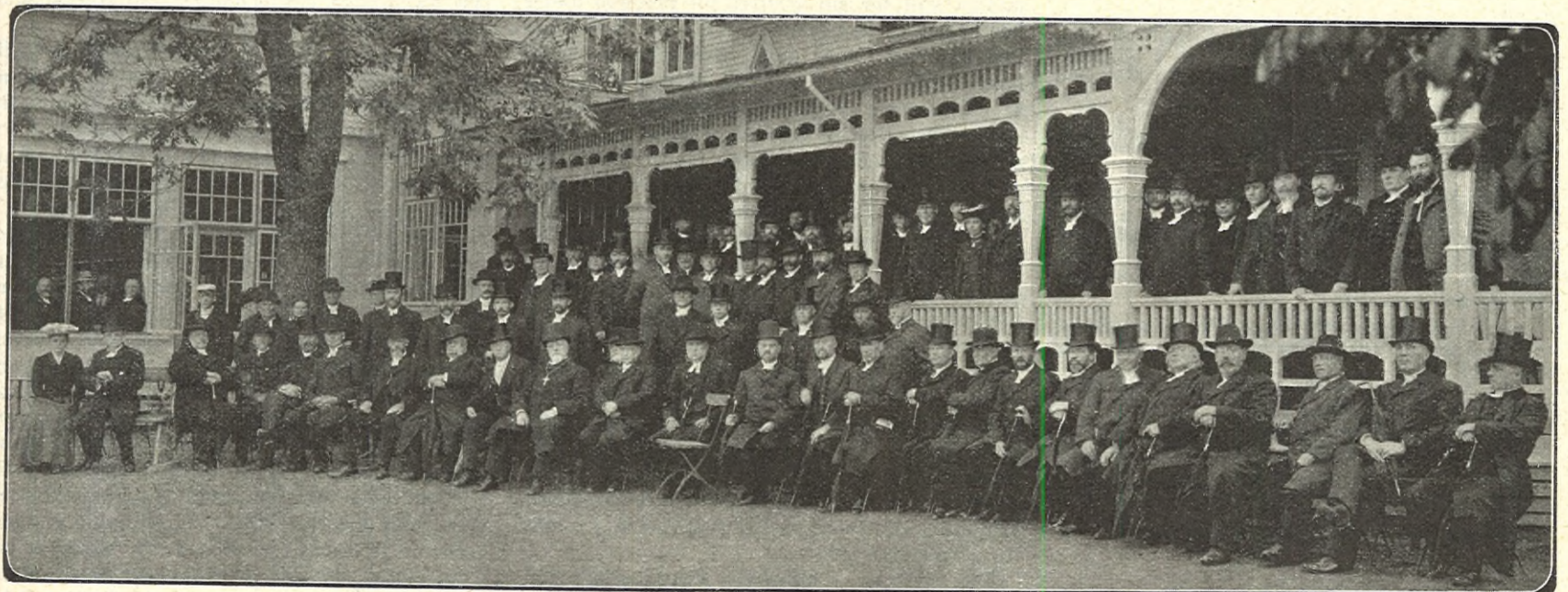
KYRKORIKSDAGEN.

KYRKOMÖTET, denna det andliga ståndets med vissa års mellanrum återkommande riksdag, pågår f. n. i hufvudstaden. Mötet, som öppnades sistförflutne lördag och har sin lokal i första kammarens plenisal, är besökt af ungefär ett 60-tal religionstjänare och lekmän. Af de ärenden, som nu föreligga till behandling, märkas särskildt pröfningen af översättningen af Gamla testamentet samt upprättandet af ett nytt biskopstift.

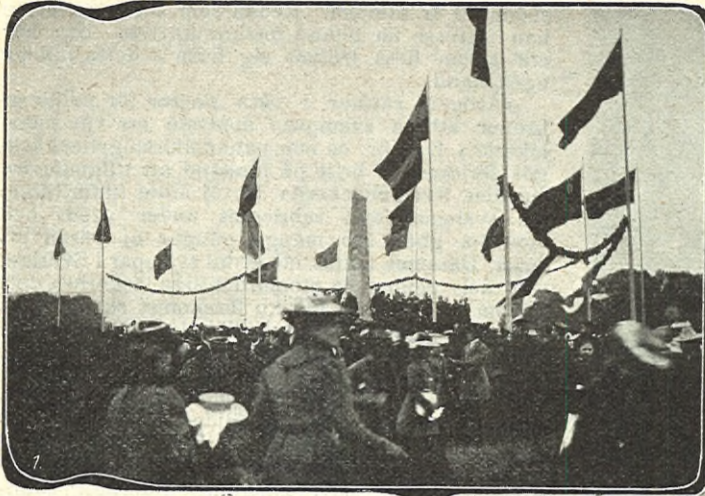
Med sin kamera har Idun i dagsnumret åter-

gifvit ett antal mötesmedlemmar på väg till förhandlingarna, typer, som helt visst skola intressera genom den omedelbarhet, hvarmed flere af vår kyrkas dignitärer här framträda för betraktaren. I det fall omständigheterna medgifva, kommer denna serie att i ett följande nummer fullständigas med ännu några bilder af mötesdeltagare.

Från den nyss avslutade prästkonferensen meddela vi ock en gruppbild, tagen å Djursholm, där konferensens medlemmar voro samlade till en kollation. I midten af skaran igenkännes på biskopskorset konferensens ordförande biskop v. Schéele.

FRÅN PRÄSTKONFERENSENS MIDDAG PÅ DJURSHOLMS RESTAURANT. A. BLOMBERG FOTO.

FRÅN TORSTENSSONSSTENENS AFTÄCKNING 1. LANDSHÖFDING LOTHIGIUS BUDER TÄCKELSET FALLA. 2. STENEN EFTER AFTÄCKNINGEN.

UR DAGSKRÖNIKAN.

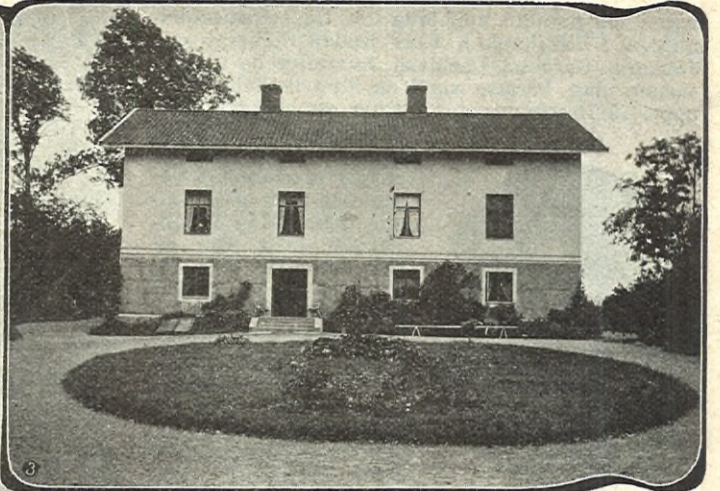
LENNART TORSTENSSONS FÖDELSEHEM OCH TORSTENSSONSSTENEN. Till minne af den store västgötasonen fältmarskalken Lennart Torstensson aftäcktes här om dagen under stora högtidligheter vid hans födelsegård Forstena en ståtlig minnessten i närvaro af bl. a. landshöfdingarna Sjöcrona och Lothigius, professor Montelius, skalden A. U. Bååth m. fl. och en stor menighet.

Efter invigningstalet, som hölls af landshöfding Sjöcrona, framträdde landshöfding Lothigius och yttrade: »Från vården, rest åt minnet af Västergötlands store son Lennart Torstensson, må täckelset falla.» Det paraderande militärkompaniet gaf gevärssalva, hvarefter höjdes ett lefve för konung och fosterland. Ytterligare tal hölls af professor Montelius, hvilken vid festen representerade hi-

storie-, vitterhets- och antikvitetakademien, samt d:r A. U. Bååth, som uppläste ett af honom författadt skaldestycke med rubrik »Torstensson på Forstena gård i augusti 1648».

Den väldiga stenen har en vacker och dominerande plats å en kulle intill vägen mellan egendomarne Forstena och Nygård. Stenen bär en bröstbild af Lennart Torstensson efter en teckning af Falck, en af Torstenssons samtida, samt följande inskription:

Till minne af Västergötlands store son fältmarskalken, generalguvernören öfver Västergötland, Dal,

3. FORSTENA, LENNART TORSTENSSONS FÖDELSEHEM. E. GUSTAFSSON FOTO.

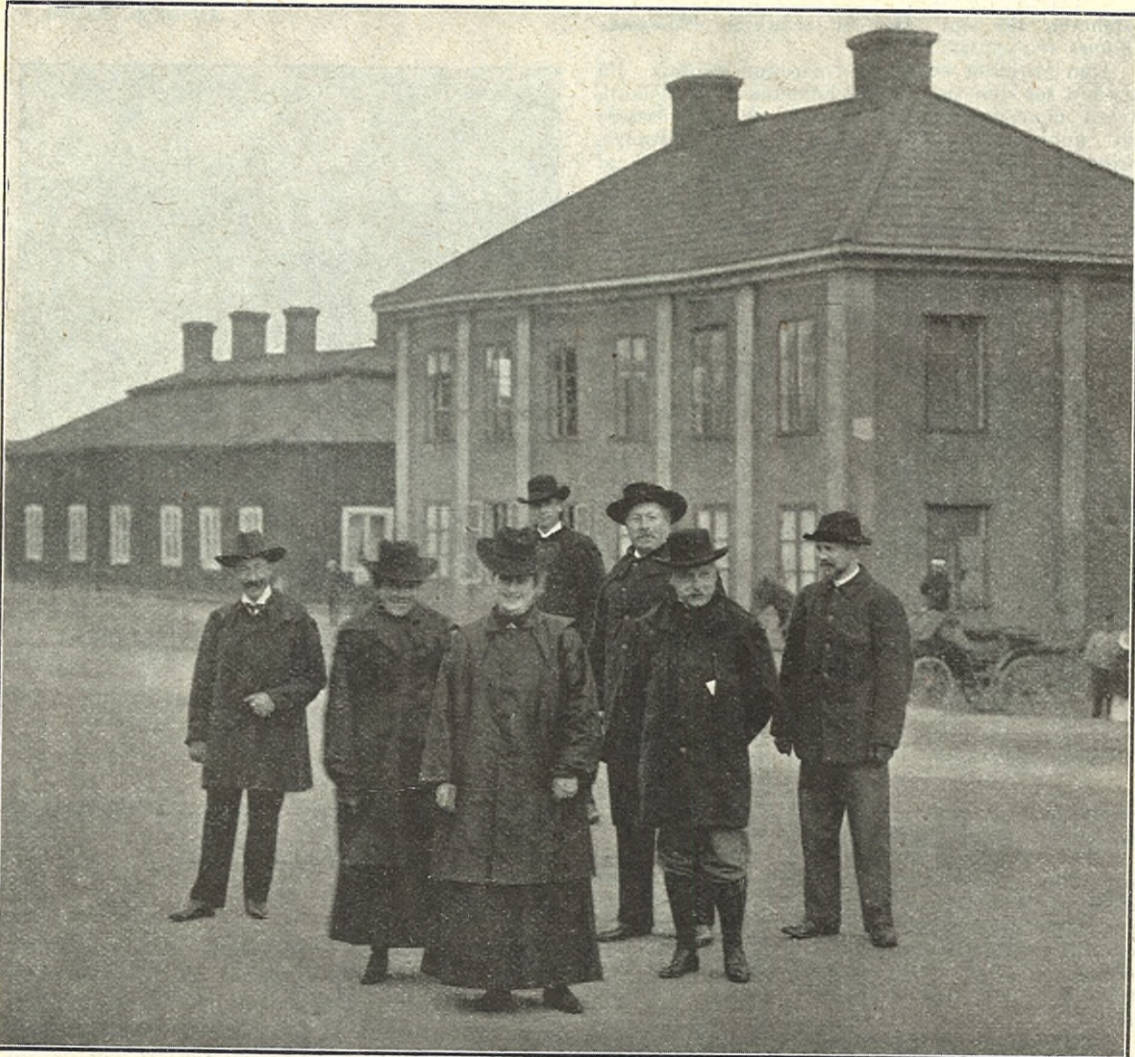
Värmland och Halland LENNART TORSTENSSON, född å Forstena i augusti 1603, död i Stockholm den 7 april 1651, restes stenen 1903 med beundran och tacksamhet af Västergötlands fornminnesförening och befolkning.

Ritningen till monumentet är utförd af ingenjör Hebbel och modelleringen af artisten Brattberg.

Lennart Torstenssons födelsegård Forstena är af gammalt känd och är mest bekant genom den släkt, som efter gården kallades Forstenasläkten, hvars medlemmar alltid skrefvo sig med fadersnamnet såsom s. k. tillnamn. Först med den namnkunnige fältmarskalken blef Torstensson släktens namn.

*

ETT SÄLLSYNT JUBILEUM har en af hufvudstadens äldre invånare i dessa dagar kunnat fira. Den 7 september 1853 ägde vigsel rum mellan revisorn i kammarrätten och kontorsskrif-

DROTTNING MARGHERITA MED UPPVAKTNING I GRUFDRÄKT REDO TILL NEDSTIGNING I FALU GRUFVA. (PÅ DROTTNINGENS VÄNSTRA SIDA HENNES HOFMARSKALK OCH STRAX BAKOM HONOM DISPONENTEN LJUNGBERG.) FOTO FÖR IDUN AF MÄRTHA BOHMAN.

DROTTNING MARGHERITA PÅ BESÖK I SVERIGE.

ITALIENS ÄNKEDROTTNING, den lika hjärtegodas som i fråga om yttre charme och nobless rikt utrustade Margherita af Savoyen, besöker, som bekant, för närvarande Skandinavien. Som Idun vid ett föregående tillfälle publicerat en skildring om den sympatiska italienska furstinnan, ha vi nu endast i bild velat markera hennes besök i Norden, hvars befolkning på det hjärtligaste hälsat henne, hvar hon passerat. Den gruppbild af drottningen och hennes resällskap, vi presentera i dagsnumret, är tagen särskildt för Iduns räkning under den furstliga resenärens färd genom Dalarne och visar henne iförd grufdräkt i och för ett besök i Falu grufva.

varen vid numera upphörda s. k. Depositionsafdelningen i Riksbanken Carl Rudolf Sjöbergh och Johanna Carolina Carlqvist, hvarefter de nygifva samma dag bosatte sig i en liten lägenhet 3 tr. upp i 75 Drottninggatan.

JOHANNA CAROLINA SJÖBERGH.

Efter ett 17-årigt, i allo lyckligt och harmoniskt äktenskap, fördystradt endast af mannens tilltagande sjuklighet, afled denne den 23 november 1870. Om ett par månader har fru Lina Sjöbergh således varit änka i ett tredjedels sekel, och alltjämt fr. o. m. sin bröllopsdag har hon haft sin bostad i samma hus, en del af tiden dock i annan lägenhet därinom. Förleden höst återfick hon emellertid till sin stora glädje sin första lilla våning 3 tr. upp och hoppas nu där få sluta sina dagar, bland minnena af sin svunna lycka.

Den vördade gamla, som den 1 nästkommande januari fyller 78 år, har lidit mycket af sjukdom och lämnar numera endast sällan sin bostad för att göra någon gammal kär vän ett besök. Syn och hörsel — särskildt den förstnämnda — ha ock börjat aftaga, men ännu sitter alltjämt fru S. träget vid sitt arbete, glad och tacksam, när någon hälsar på, och redo till skämtsamt ordbyte, om så faller sig, ty det goda humöret ha åren och de många bekymren ej kunnat få bukt med, till hvilket gynnsamma resultat hennes fryntliga trojänarinna, den nu 50-åriga Anna, som i 28 år varit sin goda matmoders trognaste stöd och hjälp, äfven i sin mån bidragit.

*

HUFVUDSTADENS OCH FÖRMODLIGEN HELA SVERIGES ÄLDSTA MUSIKLÄRARINNA, fröken Selma Carolina Videgren, afled efter en kort tids sjuklighet den 26 augusti i en ålder af fylda 72 år å Serafimerlasarettet. Endast sjutton-årig började hon, efter att i tre år åtnjutit den berömda professor van Boom's undervisning, att handleda andra, äldre och yngre, i pianospelning, och med detta nervslitande arbete har hon rastlöst fortsatt, tills för några veckor sedan krafterna icke längre stodo bi. Huru många elever hon under denna långa tid gifvit undervisning, vet jag ej bestämdt, men att de kunna räknas i tusental är säkert. Tio timmars arbete dagligen ansåg hon ej vara för mycket och hon traskade i ur och skur från den ena stadsdelen till den andra för att i elevernas hem gifva sina lektioner, hvilka om aftnarne och söndagarne ägde rum hemma i hennes bostad. På grund af sitt oförbrännligt glada lynne och sin fina gärna sedd gäst öfverallt, där hon drog fram, och få personer torde hafva räknat så många vänner som hon, ehuru de flesta bland de äldre af dem före henne skattat åt förgängelsen. Hon var i vissa fall en verklig artistnatur — hjärtegod, glad och optimistisk som få, men redbar och ordentlig icke dess mindre. Hennes vänfasthet var ovanlig, hvarför hon också hos alla, som känt henne, alltid skall lefva i kärt och vänligt minne.

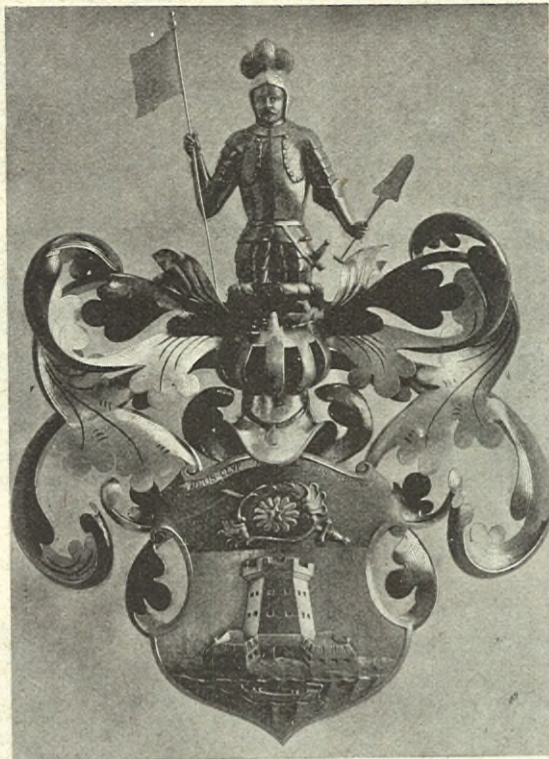
SELMA VIDEGREN.

PERCY.

»EN FAMILJEFEST». Som tillägg till vår notis med denna rubrik i Iduns föregående nummer angående firandet af grevinnan Mina Blomstedts 80-årsdag, vilja vi nämna, att den å gruppbilden synliga stamtaflan, som förärades hyllningens föremål, var ett af artisten Alf. Wallander komponerat och i läderplastik utfördt arbete från Aktiebolaget Svensk konstslöjdställning.

*

ETT PRAKTFULLT arbete i stål har nyligen fullbordats af den talangfulle konstetsaren Bernhard Beskow. Det utgör kommandörsätten Nordenskjölds vapen och har, som synes af vår afbildning, formen af en sköld. Alla figurer och ornament äro uppdrifna till 5, 10, 20 och 50 mm. höjd öfver sköldens yta. Det hela skimrar i guld,

KOMMANDÖRSÄTTEN NORDENSKJÖLDS VAPEN I STÅL-ETSNING AF BERNHARD BESKOW.

silfver, purpur, ljusrött, blått och olika svarta ytor. Arbetet gör ett synnerligen smakfullt intryck och vittnar om sin upphöfsmans konstnärliga begåfning och betydande tekniska skicklighet.

EN SVAMPKÄNNARE.

PÅ DEN vackra trädgårdsexposition, som i dagarne öppnats i Helsingborg, finnes en utställning, som i hög grad drar uppmärksamheten till sig. Det är redaktör Waldemar Bülow's svamputställning.

Den erbjuder en mycket säregen anblick. På afstånd ter den sig som ett kolossalt smörgåsbord, hvarå charkuteriets läckerheter på ett slösande sätt uppradats, men då man kommer närmare, skingras illusionen. I stället frapperas man af alla dessa kuriösa tingestår, af hvilka vi påträffat en och annan ute i skog och mark, men dem vi aldrig sett i så stort sällskap sammanförda. Det är ej vår mening att göra ett fruktlöst försök att detaljera de omkring 200 arterna af den stora svampfamiljen, som här äro till finnandes. Vi kunna dock ej undgå att betyga vår beundran för jätteröksvampen, klotrund och minst 2 fot i diameter. Den sällsynta koralltaggsvampen är utan tvifvel en af växtrikets märkligaste företeelser. Vidare finnas stora exemplar af den bekanta oxtungesvampen, prof på den vedervärdiga liksvampen samt en mångfald andra arter, erbjudande en rik och omväxlande färg- och formskala. Den stora samlingen af flugsvampar och champignoner lämnar särskildt rika tillfällen till nyttiga jämförelser, något som

REDAKTÖR W. BÜLOW.

damerna, att döma af det intresse de lägga i dagen för utställningen, tagit ad notam.

Då svampkännedomen, eller som den heter *mycologien*, ej är så värst utbredd i vårt land, beslöto vi att intervjua den reslige redaktören, som just i sitt anletes svett arbetade på att ordna sin ovanliga utställning. Han lofvade beredvilligt efterkomma vår önskan dagen därpå, då vi togo tillfället i akt och »knäppte» honom för Iduns läsare.

Intresset för naturvetenskapliga studier tyckes ligga i släkten. Prosten Wallengren, hr B's morfader, var en mycket framstående botanist och morbrodern var den europeiskt bekante entomologen kyrkoherde Janne Wallengren i Farhult. Vår redaktörs intresse för mycologien daterar sig

sedan 20 år tillbaka. Redan som skolgosse hyste han intresse för denna forskningsgren. Han har allt sedan dess trefvat sig fram å detta fält på egen hand.

»Ärligen ruttnar i våra skogar för millioner kronor ätbara svampar,» upplyste oss vår interlokutör. Det är en stor nationalförmögenhet som går förlorad af brist på förstånd att tillgodogöra sig den. Svampböckerna äro ej alltid tillförlitliga. De svampar, som rubriceras under »god» och »ganska god», äro många gånger ej värda att spisa. Däremot finnas ett 40-tal svampar i Sverige, som dels genom sin utomordentliga läckerhet, dels genom sin mycket talrika förekomst skulle bilda en utomordentligt värdefull tillökning i födoämnenas antal, om blott allmänheten förstode att använda dem. Men man bör ej plocka ätbara svampar, utan att vara fullt säker på sin sak. Misstag härutinnan kan ha ödesdigra följder. (Den i fjor utgifna af kand. L. Romell omarbetade upplagan af A. M. Lindblads svampbok utgör en beträffande såväl insamling som tillagning tillförlitlig handbok. Red.)

Man bör dock ej tro, att kännedom om svamparne erbjuder öfverstigliga hinder. Lika lätt som en hushållerska kan skilja vildpersilja från vanlig sådan, lika lätt går det för sig att skilja flugsvamp från champignoner. — — —

För att sprida kännedom om svamparne har hr B. vid sommarkurserna i Lund på egen bekostnad anordnat svamputställningar med fritt tillträde för alla, hvarvid folkskollärarne erhållit vägledning och lagt stort intresse för saken i dagen.

Af Kungl. Vetenskapsakademien har hr B. två gånger erhållit stipendium för idkande af mycologiska studier. Vid första nordiska trädgårdsutställningen i Malmö 1900 erhöi han hederspris för sin svamputställning och nu senast i Helsingborg guldmedalj samt dessutom 100 kr. i belöning.

Herr B. är född i Lund 14 jan. 1864, blef student 1886 och är redaktör och utgivare af Folkets Tidning sedan 1890. Den i sitt skriftsätt originella publicisten är en mycket känd och populär personlighet, som med lifligt intresse tager del i sin stads kommunala lif och är medlem af dess fattigvårdsstyrelse.

Själffarakteriserar Valdemar Bülow sig som en i flere afseenden rätt hyggelig karl.

Och då man ser den allvarlige och tankedigre redaktören, på hvilken dock den glade studenten allt som oftast tittar fram i ögonvrån, frestas man att ge honom rätt.

Alfred B. Nilson.

REDAKTÖR BÜLOW'S SVAMPUTSTÄLLNING I HELSINGBORG.

TUR OCH OTUR. SKISS FÖR IDUN AF RICHARD VALLNER.

(SLUT. FR. FÖREG. N.R.)

DET BLEF en förtjusande fest på tre man hand. Detta fästefolk använde inga af de fasoner, med hvilka förälskade människor i allmänhet bruka ge luft åt sina känslor, och hvilka en åskådare har svårt att icke finna löjligen. Aldrig några förstulna ögonkast, inga handtryckningar, ingen omotiverad rodnad och inga näpna små miner. Förhållandet emellan

dem var helt enkelt af så intim natur, att man snarare kände än såg det. Jag iakttog Vinge; han var sig tämligen lik, som han brukade vara. Ansiktet lika blekt som vanligt, och rörelserna ej ett grand lifigare, men rösten klingade måhända litet fulltonigare och varmare, och kring de mjuka, vackert formade läpparne hade kommit ett drag af vekhet, som jag ej kände igen.

Men jag glömde snart att göra iakttagelser för att helt uppgå i den närvarande stundens njutning. Tänken er — hade jag inte rättighet att känna mig som en kung — en gud? Var icke den lycka, jag här såg för mina ögon, ett verk af mig själf? Hade icke ödet en gång för alla gifvit mig denne mans lif och därmed äfven hennes i min hand? Kunde jag ej, i hvilket ögonblick jag ville, begagna mig af det förhållande, i hvilket vi stodo till hvarandra, för att störta dem i en afgrund, ur hvilken de aldrig skulle kunna resa sig?

Men fastän detta medvetande fyllde min själ, slog jag icke öfver, blef icke högröstad och skrällande. Som ni väl ha kunnat se, är jag en stillös människa — det vill säga, jag har åtminstone icke någon egen, personlig stil. Däremot är jag mycket känslig för inflytande af andras stilar. Nåväl, här satt jag nu tillsammans med två människor, som båda ägde alldeles särskildt utpräglad stil — följden blef, att jag lånade stil af dem. Jag blef måttfull i mitt uppträdande, som min kamrat, och fick något af hans kraft öfver mitt väsen, på samma gång som jag fick litet af hans fästmöns smidiga grace i mina rörelser. Jag var på en gång allvarlig och spirituell, jag sade en mängd saker så vackra och djupsinniga, att de förvånade mig själf. Kort sagdt — jag var sådan, som jag önskade, att jag alltid kunde vara: jag var större än jag själf.

Jag hade medvetande af, att jag var vacker. Vinet hade värmt mitt blod, mina kinder glödde, och jag visste, att mina ögon brände som eld. En gång, då jag hade yttrat något till svar på en fråga af Vinge, råkade jag möta hans fästmöns blick; jag tror, det var första gången, jag lade märke till, att hon hade vackra ögon. Jag log. Äfven hon log — en sekund, men i nästa ögonblick rynkade hon ett grand på ögonbrynen och frågade:

»Hvad ler ni åt?»

Jag funderade en stund, innan jag svarade:

»Åt lifvets härlighet.»

»Ja, kanhända är lifvet härligt, men jag vet något, som är ännu härligare,» sade Vinge och fäste samtidigt liksom i distraktion en tankfull blick på mitt ansikte.

Jag kände mig egendomligt berörd och ämnade fråga honom, hvad han menade, men i detsamma höjde han sitt glas och yttrade:

»Nu dricka vi en skål, hvar och en, för hvad han anser härligast.»

Jag log åt min kamrats infall. I mitt hjärta fanns ingen medveten önskan, då jag sträckte mig fram för att klinga med fröken Roos. I det ögonblick, då glaset stötte samman, möttes våra ögon, våra fötter snuddade mot hvarandra under bordet. Det sprang som en elektrisk stöt genom hela min kropp; jag darrade, och min hand skälfdde, så att jag spillde hälften af vinet på duken.

Äfven fröken Roos hade spillt sitt vin. Jag visste, att hon hade erfårit detsamma som jag.

Min första tanke, då jag blef herre öfver mig själf, gällde Vinge. Han satt framåtböjd och tycktes försjunken i åskådandet af bordduksmönstret. Jag betraktade fröken Roos, hon var underbart skön i denna stund. Det hade skjutit en mörk blodvåg under den tunna, hvita ansiktshuden, ögonen lyste med rent

fosforescerande ljus. Men hon såg ej längre mig, hennes blick hvilade på fästmannens nedböjda hufvud.

Nu började ett tornur att slå, det var väl Maria kyrkas. Jag tror, att vi alla mekaniskt räknade slagen. Det blef tio. När det sista slaget förklingat, reste jag mig upp och yttrade i en ton, som jag sökte göra så obesvärad som möjligt, någonting om, att tiden går fort, då man har trefligt, och att det nu vore dags att bryta upp.

Äfven Vinge hade rest sig. Icke en min i hans ansikte förrådde, att han lagt märke till, hvad som passerat; det enda, jag kunde iakttaga, var, att han hade läpparna sammanpressade.

Fröken Roos följde oss ut på förstugbron; där räckte hon mig handen med stel artighet. Då Vinge i sin tur ville taga farväl, såg jag, att hon gaf honom en lång, bedjande blick. I tanke, att de båda hade något att säga hvarandra på tu man hand, ville jag aflägsna mig ett stycke, men Vinge ropade mig strax tillbaka.

»Jag har tänkt på,» sade han, »hur enföriga dagarna måste förefalla min fästmö nu en tid framåt, då hon ju är tvungen att lefva så godt som isolerad från människorna. En fästman må vara ett aldrig så kärt sällskap — hela världen kan han ju dock inte ersätta. Säkerligen uttalar jag därför min fästmöns innersta önskan, då jag inviterar dig hit till oss till i öfvermorgon söndag vid half sju-tiden på eftermiddagen.»

Jag såg på fröken Roos.

»Ja, ni är hjärtligt välkommen,» sade hon kallt.

Vi lyfte på hattarna och gingo.

»Din fästmö är vacker,» sade jag till Vinge, sedan vi promenerat en stund under tystnad. Jag var nyfiken att få reda på, om han verkligen icke observerat scenen vid bordet, och jag tänkte, att han skulle förråda sig, om jag bragte fästmönen på tal.

»Ja, hon är vacker, det vill säga, hon har vacker stil,» svarade han.

»Jag kan förstå, att du måste vara mycket kär i henne,» fortsatte jag.

Han dröjde något med svaret:

»Kär är ett vulgärt ord.»

Därpå förde han samtalen in på andra ämnen. Han följde mig till hissen, där vi togo afsked af hvarandra. Han bodde nämligen långt borta på Söder och jag på Östermalm.

Den natten sof jag illa; i flere timmar låg jag och vred mig på mitt läger utan att få en blund i ögonen. Först vid tre-tiden på morgonen föll jag i en orolig slumner.

Och dock kände jag mig, då jag vaknade följande förmiddag, starkare och kryare än någonsin. Den föregående kvällens äfventyr tedde sig nu i det klara dagsljuset för mina ögon i ett nästan löjligt skimmer. När jag hade gjort toalett och kom ut på gatan, hade hela saken så godt som fallit ur mitt minne.

Nästa natt njöt jag en ypperlig sömn. Söndags förmiddag tillbragte jag med att flanera på promenaderna. Klockan tre åt jag middag på en restaurang. Därpå gick jag hem och lade mig på soffan och rökte en cigarr. Då, medan jag i dåsig lättja följde rökens spiraler och tänkte på ingenting, kom plötsligt öfver mig en känsla af oro. Det var, som om något fattats mig, något, som var nödvändigt för mitt välbefinnande, eller som om jag hade glömt bort att utträtta någonting mycket viktigt.

Sedan jag en stund förgäfves sökt fundera ut, hvad det kunde vara, beslöt jag förargad att icke vidare tänka på saken. Jag tog en

tidning och började läsa en humoresk, men redan efter ett par minuter slängde jag bladet ifrån mig, steg upp och började promenera fram och åter genom rummet. Det var ju löjligt, att jag icke skulle kunna ta reda på, hvad det var.

Jag tog en bok från salongsbordet. Det var ett album, innehållande afbildningar af svenska målares taflor. Den första bild jag fick upp, föreställde Julius Kronbergs bekanta målning Romeo och Julia. Jag stod länge och stirrade på bilden, och hela tiden sväfvade fröken Roos' ansikte för mina ögon. I samma stund, då jag blef medveten om detta, kastade jag boken ifrån mig. — Min kamrats fästmö — var det det jag ville? — Sådana galenskaper!

Jag lade mig på soffan igen och försökte somna. Jag hörde klockan slå half fem — fem — half sex — och för hvarje minut växte min oro, till slut till brinnande feber. Då klockan slog sex, steg jag upp, gick till spegeln, kammade mitt hår och strök upp mina mustascher. Därpå tog jag på mig hatt och öfverrock och gick ut.

Jag skall gå dit, tänkte jag, endast för att öfvertyga mig själf, hur onödiga mina skruller äro. Herre gud, hvarför skulle jag inte gå? Det är just genom att ligga för sig själf hemma på sitt rum i skymningen och fantisera, som man hetsar upp sitt blod och ger jättedimensioner åt förhållanden, hvilka då man träder dem närmare in på lifvet, befinnas vara rena bagateller.

Så snart jag hade fattat detta beslut, försvann min oro med ens, jag kom i en spänstig, ljus sinnesstämning.

Det var för öfrigt en likadan kväll som för två dagar sedan. Samma djupblå himmel, samma tunna, lätta luft och samma mystik i skymningsdunklet och i sorlet från människornas röster. Jag gick samma väg som då öfver Norrbro, genom gamla staden och så med hissen upp på södra bergen. Då jag fick se stugan, där den sköna bodde, var det icke en sträng, som rördes i min själ. Mitt hjärta klappade icke hårdare än vanligt, då jag gick öfver den sandade gårdsplanen fram till förstugudörren och knackade. Fröken Roos kom själf och öppnade.

»Min fästman är borta på en stund,» sade hon, »han skulle gå och hämta sin portnyckel, som han hade glömt hemma. Han är nog strax tillbaka, om notarien vill stiga in och vänta.»

Jag steg in.

Fröken Roos var fullkomligt obesvärad, och det förekom mig helt enkelt otroligt, då vi sutto midt emot hvarandra vid ett litet fönsterbord och konverserade, att något erotiskt förhållande af hvad slag som helst existerat mellan oss. Om en stund steg hon upp och sade:

»Jag tycker här är kvatt, tillåter ni, att jag öppnar fönstret?»

»För all del,» svarade jag artigt och skyndade mig att hjälpa henne.

Vi dröjde båda kvar för att se på utsikten.

»Det är vackert,» sade fröken Roos.

»Ja, det är underbart,» sade jag.

Och det var underbart. Djupt under våra fötter låg Mälaren. Det var fullmåne, och tvärs öfver sjöns vatten låg en glittrande strimma som ett silfverband spändt mellan Kungsholms- och Södra landet. Litet längre till höger låg staden med alla sina tusentals ljus glimmande i dunklet. Röda lanternor ilade af och an på strömmen, en gäll hvissling skar luften, därefter hörde vi en spår-vagnsklockas svaga pinglande, och sedan var det tyst — alldeles tyst.

HYLINS Violtvål 612

HYLINS Liljekonvaljedoft

Det låg något överkligt öfver detta, något trolskt, man kände sig frestad att tro, att allt blott var en fantastisk dröm, som skulle försvinna, så snart man rörde på sig.

Vi vände oss båda på en gång inåt rummet. Nu stod där alldeles invid fönstret en toalettspiegel, och vi kommo att samtidigt se våra bilder i denna. — Jag säger er, att det var spegelns fel. Det var i den vi plötsligt fingo se våra ansikten så där tätt intill hvarandra — och det var i den våra blickar möttes. — Det gnistrade som stjärnor för mina ögon — hon föll nästan medvetlös i mina armar, och våra läppar möttes i en af dessa långa kyssar, i hvilka man tycker sig suga hvarandras själar.

Vi vaknade till besinning vid det lampan var nära att slockna för ett häftigt luftdrag. — Vinge stod i den öppna dörren och såg på oss. Jag vill inte påstå, att hans utseende var olyckligt, men det var — nå, det var tragiskt.

Hans fästmö slet sig med ett anskri ur mina armar och ville rusa fram till honom, men han stängde strax dörren och var försvunnen.»

Här tystnade Hallman; äfven vi andra rökte en stund under tystnad våra svarta, italienska cigarrer. Slutligen frågade jag:

»Nå, än sedan — hur gick det med flickan?»

»Hon var alldeles förkrossad af sorg. Då jag ville komma till tals med henne, ropade hon bara: 'Gå er väg — för guds skull, gå!'

Jag gick, sedan jag först vidtalat gumman att vaka öfver henne, så att hon ej i för-tviflan skulle göra sig något illa. Då jag följande dag kom tillbaka, fanns flickan ej längre kvar. Gumman berättade, att ett för-nämt herrskap hade varit och hämtat henne i eget ekipage. Det var naturligtvis hennes föräldrar, som tagit hand om henne. Jag har sedan sport, att flickan lär varit så sjuk, att hon på en hel månad ej kunde lämna sängen; nu är hon gift med trävarugrosshandlare Lindberg, innehafvare af den bekanta firman C. J. Lindberg & Co.»

»Hur gick det med själfva olycksfågeln då?» frågade Vidén?

»Vinge saknades i verket följande dag — och han saknas där än.»

Nu steg Boberg upp.

»Du får din femma,» sade han, »det vill säga, jag bjuder på supé för den.»

Vi gingo till Operakällaren och superade.

Ärade annonsörer!

På grund af upplagens betydliga stegring böra mindre annonser till Idun vara inlämnade senast lördagen före den vecka, i hvars nummer de äro afsedda att införas, annonser på en eller flere sidor ännu tidigare efter särskild öfverenskommelse.

*Med utmärkt högaktning
IDUNS EXPEDITION.*

ETT MINNE.

MIN HEMBYGDS kära, bördigt sköna slätter,
där säden vagnar mjukt vid vindens sång,
jag minns er prakt i gyllne solnedgång,
er tysta frid i måneljusa nätter!

Må skogens barn er skönhet än bestrida,
mitt bo därute dock jag ville byggt,
ty skogen gör mig alltid så betryckt,
men slätten minner mig om hafvet yda.

Följ med dit ut och känn, hur fritt man andas,
låt bröstet höjas utaf slättens vind
och du skall se, att färgen på din kind
blir friskare för hvarje dag, som randas.

Med minnets fina trådar sammanspunna
vi höra hop — min gamla slätt och jag —
jag glömt dess mödor — minns blott dess behag
i glada ungdomsår, så hastigt svunna.

Att ej förspilla tiden då var dygden —
att passa på, då »föret» hölle i,
med baler, julkalas och slädparti
i munter långdans rundt kring hela bygden.

Jag minns en bal, jag tror det var min första,
ty nyss jag hade blifvit femton år.
I tyll och sidenskor — med uppsatt hår
jag tyckte mig ibland de allra största.

Men traktens trenne unga martissöner —
»de arga skälmar lade ifrigt råd».
Den yngste för helt slugt intrigens tråd,
och hans förslag det största bifall röner.

De funno att för högt jag bar min näsa
för mina femton år — och det dem stack!
Beslöto så att i en djärf attack
den lilla damen riktigt grundligt kväsa.

Nåväl — med lilasplym på grånad hjässa
tant Ebba vid pianot slår sig ned
och spelar enligt gammal häfdad sed
sin enda vals med hållning och grandezza.

Men ej förr'n dottrarna i dansen svinga
(malicen påstod så — jag vet ej alls)
hörs »Hertigens af Reichstadt älsklingsvals»
fullt musikaliskt rent och taktfast klinga.

Mais révérons à nos moutons — nu tedde
sig en af »ligan» elegant och fin
och ropar »första valsen» med en min,
som om en statskupp minst han förberedde.

Då blef det lif och rörelse i salen —
man trängdes att i tid få bjuda upp
och stolt i spetsen — van att föra trupp,
kom »militären», lejonen på balen.

Men döm om min bedröfvelse och smärta,
när en af dem styr rätt på min person
och säger i en mild beskyddarton:
»kom hit så ska vi dansa, lilla Märta!»

Hvad var det i mitt yttre då, som briste,
då man ej kunde se, att jag var stor;
helst var jag böjd att rymma bort till mor,
ty all min själf tillit med ens jag miste.

Men längre fram begrep jag det — jag hade
att göra med ett helt förbrytarband,
ty hans kamrater kommo efter hand
och någonting i samma stil mig sade.

Då blef jag ond, det kokade i blodet,
att strida tre mot en var ej honett —
nej, fegt och simpelt var det rätt och slätt,
och med förtrytelsen kom också modet.

Jag kämpade med kvinnans alla vapen
af vreden skärpta — såg se'n skadegladdt
mig själf som segrare — jag slagit platt
till grund den militära vetenskapen.

Dock när jag grymt en stund på tiden halat,
ett huldrikt löfte jag dem måste ge
om stillestånd — men först se'n alla tre
med knäfall tiggat om nåd — figurligt taladt.

Berätta mera är väl knappt nödvändigt,
vi blefvo goda vänner de och jag
och foro hem belättna med vår dag,
ty förr'n vi skildes, freden slöts fullständigt.

Men grymt jag straffat ledaren af bandet!
Han blef min man — vårt trefna hem vi ha
i liten vacker stad och trifvas bra,
fast ändå aldrig riktigt som på landet.

L—N B—M.

VILLOSPÅR. BERÄTTELSE FÖR IDUN AF MOLL.

(FORTS. FR. FÖREG. N:R.)

»ES IST ein Vater, mit seinem Kind!» — Orden kommo medvetslöst för honom och han upprepade dem: Ein Vater, mit seinem Kind! — Hans Ivar, hans enda, älskade barn! Han mindes Ivar i hans barndom med de långa, ljusa lockarne och den öppna blicken, den lille Ivar, för hvilken »pappa» var det bästa i världen; till honom slöt han sig, med hela det lilla barnahjärtats hängifna kärlek, skrämmd och bortstött från modern, genom dennas otåliga stränghet och nyckfullhet. Och vuxen till man, var det goda hjärtat oförändradt och kärleken till fadern likaså. — »Haf henne lika kär, som du har mig!» — Så hade sonen sagt, när han med sin trolofvade trädde öfver hemmets tröskel. Nu hade denna främmande kvinna blifvit honom kärare än hans eget barn, än heder och ära, själslugn och samvetsfrid; hans sons sköflade lycka, grusade framtidsdrömmar hade för honom varit mindre än intet — — Af ångest och smärta stönade han högt; hans skuld låg öfver honom, det var mörkt omkring honom, mörkt inom honom. — Ein Vater, mit seinem Kind! —

Oupphörligt gingo tankarne åter till den förfärliga stunden därinne; gode Gud, kunde förlåtelse vinnas för ett sådant brott?

Halft förgättna minnen doko upp för honom — första gången han höll sin son i sina armar — en hård kamp hade det varit, innan han kom till världen! Agnes tycktes anse plågorna som en personlig förolämpning och frågade icke mycket efter barnet — hade önskat, det varit en flicka. Han mindes Ivar vid moderns kista; hans stora förvånade ögon, hur hårdt han höll i faderns hand; huru tröstlöst han grät, när locket skrufvats på, fastän modern varit så litet för honom. Och Torsten var glad, att han gjorde det. — Han mindes, när Ivar första gången reste in till skolan i residensstaden; tolf år var han, duktig ville han visa sig.

Torsten följde honom in och öfverlämnade honom i inackorderingsfruns vård, reste sedan hem och Ivar skulle nödvändigt med till tåget. Men när klockan ringde och han måste lämna kupén öfvergaf modet honom. Han slog armarna hårdt, hårdt om faderns hals och grät hejdlöst — »Kom och hälsa på mig snart, — snart, hör du, — kära, lilla pappa — annars dör jag!» — Och Torsten mindes, att hans egen kind varit våt som af tårar.

Långsamt skredo nattens timmar; lugnare blef hans sinne. Kärleken till sonen — den hade alljämt funnits hos honom. Men den andra, den heta, tränande passionen, hade med sin glöd fördunklat den och gjort honom blind — blind för allt annat. Ivar var honom så utsägligt kär, men han älskade Elsa! Hjärtat skälfdes och blodet svallade hett vid tanken på henne, som sonens hustru; men nu insåg han till fullo, hvilken synd han velat begå mot Ivar, när han sökte öfvertala — locka — Elsa att blifva hans. Nu förstod han det. Men därtill hade fordrats ett sådant medel, som den där förfärliga frestelsen nyss. Då såg han, hur djupt under djupen han var — — —

Och för att våga hoppas, att förlåtelse någonsin skulle blifva honom gifven, gafs endast ett medel: att kämpa — och att öfvervinna — sig själf — — —

*

Septembersolen lyste glädt in i notarien Ivar Hagens våning i huvudstaden. Fru Elsa Hagen satt vid sitt arbetsbord i den trefliga salongen; sömnaden hade sjunkit ned i hennes knä, en bok låg uppslagen framför henne, men den tycktes icke förmå fångla hennes uppmärksamhet. — Ett år och några månader hade förfutit, sedan den vår Ivar tillfrisknade från sin sjukdom och sedan ett halft år tillbaka hade Elsa burit hans namn. — När Ivar blef frisk, lämnade hon doktor Hagens hus och vistades hos en väninna och kamrat, som bjudit henne till sig under sommarmånaderna, till dess terminen i universitetsstaden begynte, då Elsa och hennes fästman följdes dit; han, för att på våren ta hofrättsexamen, hon, för att studera medicin vidare och söka komma bort från sig själf genom tråget arbete. Julen tillbragte hon, på Ivars enträgna begäran, hvilken hon, för att ej syuas underlig måste bifalla, i hans hem; men för hvarje dag, som gick under denna månad ångrade hon djupt att hon någonsin rest dit. Det dagliga ungänget var en nära nog olidlig pina för henne och för Torsten; hon såg hur han led. När hon senare i sitt lif tänkte tillbaka på denna tid, förundrade det henne, att hon kunnat uthärda detta ständiga tvång och aktgifvande på sig själf, fruktan att en blick, ett tonfall, skulle röja deras hemlighet, som till hvarje pris måste bevaras mellan dem båda, och hvilken tärde på henne dag och natt. — Men nu gafs för henne ingen återvändo; framåt — blott framåt måste hon se och icke stappla på vägen.

Kort efter sin examen erhöll Ivar plats som delägare i en advokatbyrå. Brölloppet bestämdes till i början af mars; eftersom Elsa inga närmare släktingar hade, skulle det firas i Ivars hem. Hon funderade hit och dit, för att om möjligt finna någon annan utväg, för henne föreföll det som den gräsligaste ironi, men Ivar ville ändtligen ha det så; och så redde Torsten Hagen till bröllop för den kvinna han hade kärare än sitt lif och hvilken hans son skulle sluta i sin famn som lycklig brudgum.

Bröllopsdagen, denna för den älskande kvinnan så ljufva och efterlängtnade dag, var för Elsa den svåraste lifvet gaf; med feberaktig ifver önskade hon, att den väl vore öfver och hon visste, att hennes kval delades af en annan. Hur väl han än behärskade sig — med kärlekens skarpa blick såg hon, hur han led. — Efter Ivars önskan skedde vigseln i kyrkan och församlingens kyrkoherde, som konfirmerat honom, var ombedd att viga. Kyrkan var fylld af åskådare, när brudparet inträdde; brudgummen lugn och allvarlig, bruden lika blek som den hvita dräkt, hon bar. Gästerna ordnade sig i koret, orgeln tystnade, och prästen, den milde, allvarlige gråhårsmannen, läste vigselritualen. Och Elsa svor att i nöd och lust älska sin make, att vara honom trogen, tills döden skilde dem åt; med en röst, hvilken hon sökte göra så stadig som möjligt, ljög hon inför den allvetande Gud och hans kristna församling.

Kyrkoherden talade till sitt käraste skriftebarn och den unga kvinna, som nu var dennes hustru. Han nämnde kärlek och förtroende som den enda, den bästa grunden för ett äktenskap. Öppet och klart måste förhållandet mellan äkta makar vara; fel begås, fel erkännas — kärleken öfverskyler allt. — Brudens ögon voro liksom fastnaglade vid golfvet och en brännande blygselrodnad flammade på hennes kinder. Hon kände ett begär att rifva af sig krona och slöja, att skrika ut sin skam för alla dessa människor; »se, sådan är jag,» ville hon ropa, »håna mig, döm mig, spotta på mig, ty jag har

ljugit inför Herrens heliga altare, inför Hans tjänare och den man, som älskar mig. Döm mig — och låt mig sedan gå!»

Själfbehärskningen höll på att öfvergifva henne. Prostens milda stämma fortfor att ljuda i det tysta templet. Bröllopsgästerna stodo helt stilla, några af herrarna med en smula uttråkad min; hon gjorde en ofrivillig rörelse, som kom Ivar att se på henne med kärleksfull oro.

Men ändtligen brusade från orgeln tonerna ånyo och ett sorl af lyckönskningar hördes kring de nygifva. För ett ögonblick slöt brudgummens fader son och sonhustru i sina armar — därpå återvände man till bröllopsgården, där middagsbordet, skimrande af silfver och kristall, väntade de till ett femtiotal uppgående gästerna. Midt emot brudparet satt värden, doktor Hagen; intet annat än lugn och tillfredsställelse tycktes tala ur hans blickar och ord, när han konverserade och som artig värd drack än den ene, än den andre af gästerna till. — Ivar satt strålande lycklig vid Elsas sida. Gång efter annan tryckte han hennes hand, hans ögon, heta, ömma, sökte oupphörligt hennes; det formligen plågade henne, likaså alla dessa människor, glada, varma af god mat och godt vin — de voro så röda, pratade så ifrigt, skrattade så högt, blommornas doft blandade sig med matoset, kronan tyngde på hennes värkande huvud, hennes ögon voro brännande heta och hvart hon än blickade, tycktes de, som hypnotiserade, ständigt återvända till en punkt, till honom, som satt midtemot henne . . . Ändtligen tog då måltiden slut. Brudparet försvann för att utbyta högtidsdräkten mot resdräkten; när de åter visade sig, stod vagnen, som skulle föra dem till stationen, för dörren. — »Adjö, pappa,» Ivar omfamnade hastigt fadern och skyndade sedan ut till vagnen. Då Elsa, som blifvit fördröjd ett ögonblick på öfra våningen, kom ned för trappan, stod Torsten väntande vid dess fot. — »Adjö, Elsa,» — Han tog hennes båda händer mellan sina, tryckte dem så hårdt, att hennes breda ringar gjorde henne illa; liksom för att inpräglade hennes bild hos sig, sågo hans ögon på henne — — »Elsa!» manade Ivar otåligt utifrån. — Han släppte henne. »Gud välsigne dig. Och — gör — honom — så lycklig — du kan —.» — Det var med den högsta grad af själföfvervinnelse han fick fram orden. En minut därefter satt hon vid Ivars sida i vagnen, som under gästernas jubel rullade ut från gården.

Det var med en känsla af äckel, Torsten vände sig åter till alla dessa glada, upprymda människor omkring honom; att få vara ensam med tankarne, hur tunga de än voro — hade varit en lättnad. — — —

Den unga frun, som låtit sömnaden sjunka i knät, såg tankfullt ut på den stilla gatan. Ofta satt hon så, med ögon, som tycktes skåda något i fjärran. Och då såg hon en fridlyst vrå, långt borta, där ingen kände henne och ingen honom, där de två lefde endast för hvarandra, och där var hela lifvet ljus, lycka, kärlek och salighet! — Hördes då de raska stegen i trappan och en nyckel sättas i låset, försvann den varma glansen i hennes ögon och hon mötte sin man, med det vänliga, men halft likgiltiga uttrycket. — Hennes make — han var så god — så hjärtegod — fordrade så litet, gaf så mycket, men medan han dag efter dag tyst och tåligt väntade och hoppades, att hennes kärlek till honom en gång skulle vakna, lefde hon blott i sina drömmar, i den värld hennes tankar skapat.

Som vanligt suto de i dag, midt emot hvarann vid middagsbordet, i det trefna hem han med så mycken kärleksfull omsorg ordnat för henne. En ringning hördes på tamburklockan och kort därefter kom jungfrun in med ett telegram till Ivar, hvilken hastigt öppnade kuvertet, men efter att ha läst de få orden, blef han helt blek och sväljde gång på gång, som om något stockat sig i hans strupe, och intet ord kom öfver hans darrande läppar, när han, midt öfver bordet, räckte papperet till sin hustru. —

»Torsten afled härstädes i dag, i följd af olycks-händelse. Hanna.» —

Flere sekunder stirrade hon på papperet, där bokstäfverna tycktes dansa rundt. Därpå sjönk hon tungt till golfvet och förlorade medvetandet för första gången i sitt lif.

*

När hon åter kom till sans, låg hon på soffan och såg Ivars oroliga ansikte lutadt öfver sig. Ofrivilligt slöt hon åter ögonen; hon måste bida ett ögonblick, innan hon blef säker på sig själf, det hade blifvit henne en vana, detta ständiga aktgifvande på sitt uppförande mot honom. Men mot hennes vilja trängde en klagande jämmer öfver hennes läppar. — »Elsa, älskade, hur är det? Du skrämde mig så!» — Hon satte sig upp. — »Jag blef så öfverraskad — det är så förfärligt —

jag — Ivar —» Han vände sig bort med skälfvande läppar, men hon såg, att han grät. — »Ivar, vi måste resa — genast — med nattåget.» — »Om du orkar?» — »Jag är aldeles kry!» —

Hon gaf order till jungfrurna, packade nattsäckar, styrde och ställde som i en dröm — en hemsk, ohygglig dröm. Ivar gick ut i staden; det var en sådan oerhörd lättnad för henne att bli ensam, och när dörren stängdes efter honom, sträckte hon ut armarna och drog en lång, krampaktig suck, bröstet arbetade, en kvidande jämmer hördes, men inga tårar kommo. Hon vaggade fram och tillbaka, där hon satt. — »Jag tror, jag blir galen —» hon rusade upp och stod midt i rummet, med händerna begrafna i håret och ansiktet förvridet af smärta. — Tala om allt för Ivar — hon stod inte ut — det var allt för rysligt, att ha detta in- om sig — att visa en måttfull, behärskad sorg, när själen var söndersliten af förtviflan — att hyckla — ständigt hyckla. —

Då hon hörde, att han var återkommen, gick hon ut i salen, där han kom henne till mötes, med ögon, röda af grät och hastigt stoppande näsduken i fickan; han var så bedröfvad; kunde hon väl lägga ännu en börda på honom, en, som skulle trycka honom till förtviflans djup? Nej; allt annat hellre än det.

Under den långa natt de tillbragte på tåget, lämnade tankarne, de pinande tankarne, henne ingen ro. För sent — för sent, ljudet för henne, nu var han borta, hvars kärlek hon stött ifrån sig, men som varit hennes i tankar och drömmar, sedan hon lofvat en annan sin tro; nu visste hon blott, att hon ångrade — ångrade — hon knöt händerna om hvarandra och bet i läppen, för att icke skrika högt af smärta. — Ivar sof; sof djupt och lugnt, som ett trött barn; inga samvetskval, inga kväljande tankar oroad honom, fast hans sorg var djup; hon skulle velat gifva mycket, för att så kunna sörja Torsten. — Om hon fått råka honom — blott en minut — för att fråga — har du förlåtit mig? — endast höra ett ord från honom — endast det. Men nu nådde honom inga frågor och hans röst var stum.

Morgonsolen lyste klar, men höstluften var kylig, då de stego ur kupén vid den lilla stadens station. Stationsinspektoren besvarade med allvarlig min Ivars hälsning, och många nyfikna och deltagande blickar följde det unga paret, när de åkte genom de stilla gatorna.

Hanna tog emot dem där hemma, högt snyftande; och under det de togo af ytterplaggen, berättade hon de sista dagarnas förlopp, med en röst, som ibland bröts af gråten. — »Jo, — det hände under en körtur. Hästen blef rädd och — Vid middagstiden kom bud, att häradshöfdingens lille gosse var så sjuk — det var halsen — och Torsten förstod, att en operation var nödvändig genast, reste dit och sedan, när han åkte hem —» — Hanna sväljde en snyftning och fortsatte osäkert — »då blef hästen rädd och satte af i vildt sken. Vid stenstolparne vid aftagsvägen, törnade vagnen emot, stjälpte, Torsten kom under, de buro hem honom medvetlös. Jag trodde det endast vara en svimning, som snart skulle gå öfver, men doktor Vall sade, att det var inre skador och att ryggen — var — bruten.»

Ivar gömde ansiktet i näsduken och snyftade högt, under det Elsa med besynnerligt kort, ansträngd röst frågade: »Nå — sedan — kom han till sans?» — »Ja; vi hade lagt honom på sängen och efter några minuter såg han upp, helt förvånad, och sökte resa sig; men då kände han — Han nickade åt mig, där jag stod. Nu är det snart slut med mig, Hanna, sade han. Sedan fick han mycket morfin, för att döfva plågorna, ty han var vid sans ända till det sista. Precis en timme hade gått, sedan han bars hem och till det blef slut — så lugnt och lätt. Han talade med doktor Vall och mig nästan hela tiden, var så lugn, nästan glad. På er båda tänkte han; flera gånger sade han: »hälsa Ivar och Elsa.» — Hanna grät, men Elsas ögon voro brännande torra. »Hvar ligger han?» frågade hon endast. »I sängkammaren. Kistan har ännu icke kommit.»

De gingo dit. Tysta stodo de kring bädden, där den döde låg under det hvita täcket, beströdt med höstens färgrika blommor och några sena rosor. Öfver de bleka dragen, hvilka döden ännu icke förändrat, var ett uttryck af frid; han låg som i djup sömn. Sonen böjde sig ned och kysste faderns kalla panna och stelnade hand, hans tårar föllo varma därpå. Sonhustrun stod blek och orörlig, med de knäppta händerna hvilande mot sängens snidade gavel; friden, som talade ur den dödes drag, fann intet gensvar i hennes af förtviflan sönderslitna själ.

Dagen förföt hastigt; Hanna och Ivar hade mycket att bestyra i anledning af begrafningen. Efter teet, på kvällen, gick Ivar genast upp till sig, men Elsa dröjde hos Hanna i matsalen. En fråga, som hela dagen sväfvat på hennes läppar,

Rikstelefon 76 14.

Allm. Telef. 76 14.

Ritningar och kostnadsberäkningar upprättas beredvilligt på begäran. Egna Arkitekter och Dekorörer. Filialer: Göteborg, Malmö.

STIL!
SKÖNHET!
STYRKA!

Mölnlycke Möbelfabriks Utställning, 18 Birger Jarlsgatan 18.

Möbler såväl eleganta som enkla; allt i solidt och förstklassigt utförande. || Sängar, Sängkläder, Mattor och Gardiner.

kom nu fram. — »Hanna — hurudan var han sista tiden och i somras? Du nämnde en gång, då du skref, att han inte var sig lik.» »Ja, jag vet inte, hur det var fatt; men riktigt glad och käck som förr var han aldrig. Han var så tankspridd och tung till humöret; kanhända han saknade Ivar. Han sof inte om nätterna. Jag hörde, hur han gick fram och åter — fram och åter.» Hon suckade. — »Vill Elsa inte ha en kopp till?» »Nej tack.» Elsa reste sig — »godnatt, Hanna.» tog ljuset och gick upp för trappan till sitt forna rum. Dörren stod öppen till det nästa, där Ivar låg. Hon gick fram till hans säng. Han sof redan. Sof djupt och lugnt, med armen under hufvudet; han såg ut som en gosse. Där hon stod, hög och rak, i den svarta dräkten, med ljusskenet öfver det bleka ansiktet med de smärtsamt hopdragna ögonbrynen och det bittra draget kring munnen, såg hon så gammal ut — mera som hans mor än hustru.

Ivar var känslig för det magnetiska inflytande, som en annan människas oafvända blick utöfvar; han rörde på sig och slog upp ögonen. — »Är det du? — Mycket trött? Dina ögon se ut, som de längtade efter tårar.» Hon svarade icke. Hemligheten låg öfver henne som en mara, aldrig hade den tryckt och plågat henne som nu. — »Elsa!» — Där hon satt i den låga stolen vid sängen, drog han hennes hufvud ned till sitt på kudden. Och när hon såg hans ögons trängande ömhet, kom hon att tänka, att han kanske skulle förlåta henne, om hon blottade allt för honom och sade: »se, sådan är den kvinna, som är din hustru, men hyckla kan jag inte längre. Jag sörjer min älskade, som är död och mina ögon fälla inga tårar, ty mitt hjärta gråter blod.»

Och orden sväfvade på hennes läppar. Skulle hon uttala dem — skulle hon icke? Ängestsvetten trängde fram på hennes panna, krampaktigt vred hon sina händer.

Ivar — Torsten och jag älskade — Hade hon sagt det? Nej — hans uttryck var oförändradt och han strök henne sakta öfver håret. Hon bet ihop tänderna — hon ville icke säga det — nej! En minut därefter:

»Ivar —

»Nå?» Han såg upp, förväntansfullt.

Dragande djupt efter andan, reste hon sig och stod framför honom; hennes blick var sådan att den skrämde honom. Han satte sig upp. — »Elsa då?»

»Godnatt.» sade hon. »Sof godt. Jag är mycket trött.» Hon tog ljuset och lämnade rummet med en nick.

Det var begrafningsdagen, med mild, disig luft och brokig prakt i trädens kronor; vägen, där vagnarne färdades fram, var något uppblött af nattens regn. Ivar och Elsa åkte närmast likvagnen. Den unga frun såg förfärligt blek ut i den svarta toaletten med crêpeslöjan, som skymde de heta tårösa ögonen, omgifna af mörka ringar. — Hon tyckte sig med honom, som gått bort, mistat allt; ämnet för hennes drömmar — hela livvets innehåll — det var så förfärande tomt, så ofattligt tomt inom henne.

EMIL HILLBERG. A. BLOMBERG FOTO.

Åter var en högtidsklädd skara samlad i den stilla kyrkan, kistan stod framför altarringen, den gamle prosten trädde fram och uttalade jordfästningens högtidligt vackra ritual. — Därefter höll han ett tal öfver ämnet: »Hvad jag nu gör, vet du icke; hädanefter skall du få veta det.» — Ett verksamt, gagneligt lif hade här afbrutits i sitt lopp, sade han — i sin mandoms friska grönska var den afidne fallen för dödens lie. Herrens vägar äro icke våra vägar och hans tankar ej våra tankar. Mången frågar vid detta eller liknande dödsfall: Hvarför just han eller just hon? Hvarför just den, som var mig kärast af alla, som mitt hjärta mest älskade? — Så fråga vi, och fatta icke Herrens underliga skickelse eller den dolda meningen däri. Men en gång skola gåtorna lösas och det vi nu ej veta, skall blifva klart för oss. Därför, sörjen icke, som de där intet hopp hafva.

(Forts.)

EMIL HILLBERG, vår utmärkte karaktärsskådespelare, firade i går fredag sitt 30-års jubileum som skådespelare med utförandet af hufvudrollen i Henrik Ibsens mästerverk »En folkets fiende». Som vi vid konstnärens kvartsekelsjubileum är

1898 meddelade en illustrerad skildring af hans artistskap i Idun nr 10 för nämnda år, till hvilken uppsats vi hänvisa, inskränka vid oss nu att framställa det senast tagna porträttet af skådespelaren. Om jubileumsföreställningen skola vi uttala oss i nästa nummer.

KUNGL. TEATERN gaf den 4 dennes en repris af Saint-Saëns' opera »Simson och Delila» med hr Ödmann och fru Jungstedt i titelpartien. Den senares Delila var beträffande såväl sång som spel om möjligt ännu bättre än förr. I öfversteprästens parti hade hr Forsell ersatt hr Wallgren i anseende till den senares sjukdom. Hr F. utförde partiet fullt tillfredsställande, dock utan att nå företräddaren i stämmans klangskönhet.

— Sistlidne lördag uppfördes som billighetsföreställning »Trollflöjten», där hr Stiebel som Papageno hade sin tredje debutroll. Äfven här ådagalade han både i spel och sång sådana egenskaper, som väl kunna berättiga hans engagerande vid k. teatern.

DRAMATISKA TEATERNS första nyhet för säsongen, den kände engelska humoristen Jerome K. Jeromes treaktare »Dufslaget», ådagalade — för författarens vidkommande — till full evidens, att det är betydligt svårare att åstadkomma ett dramatiskt verkningfullt lustspel än ett humoristiskt kåseri för veckomagasinets och — för teaterns del — att man vid repertoarvalet bör mera eftersträffa de konstnärliga synpunkterna än en billig popularitets. Följer så af skadan någon visdom för framtiden, är ju dock det arbete, som flere af teaterns bästa förmågor — såsom fru Bosse, fröken Borgström, hrr Palme och Hansson — nedlagt på den föga värdiga uppgiften, icke alldeles förspildt. Gånge det så!

DJURGÅRDSTEATERN. Ett så pass kvickt och underhållande lustspel som A. Bissons »Herr domaren» hör ej till de alldagliga företeelserna på våra teatertiljor. De täta utfallen mot den franska domarkärens lyten, hvilka utgöra styckets bärande idé, äro skarpa med besked, men den satiriska verve, hvarmed de affyras, vänder städse elakheten i ett befriande skratt. Den åsneaktiga undersökningsdomaren, som ideligen häktar folk på blotta misstankar och sedan glömmor hvarför han beröfvat dem friheten, spelas med dyrbar själfironi af hr Eliason; hr Lundberg har skapat en rolig typ af en notarie med periodiska magplågor, och de båda offren för en snedvriden rättvisa ha goda framställare i hrr Barcklind och Bror Olsson.

På spinnisidan lyser fröken Olga Anderson i en fjärilsartad skådespelerskas förföriska gestalt, och fru Byström, som nu gör sin entré på den Ranftska scenen, spelar elegant och med säker nyansering undersökningsdomarens hustru.

Det kvicka stycket, som dessutom har den förtjänsten, att dess tredje akt är dess bästa, kommer antagligen att hålla sig Djurgårdssäsongen ut. Driften gäller ju inte oss, utan fransmännen, och därför så...

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN,

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 13—19 SEPT. 1903.

Söndag: Klar buljong med äggstanning, croustader med kräftstufning; stekt tjäder med salader; äppelpyramid med vispad grädd och mandelkransar.

Måndag: Pudding af kokt kött med risgryn; svisksoppa med grädd.

Tisdag: Dillkött på lam med potatis; äppelmos med mjölk.

Onsdag: Soppa med makaroni; kokt helgeflundra med smör och ägg.

Torsdag: Brynt hvitkålsoppa med frikadeller; jästmunkar med sylt.

Fredag: Gödkalfstek med potatis och pickels; vinsoppa.

Lördag: Hachis på kalv med blomkål; saftkräm med mjölk.

RECEPT.

Stekt tjäder (f. 6 pers.). 1 tjäder, 1½ hg. späck, 3 msk. smör, (60 gr.), 2 tsk. salt.

Sås: Smöret i hvilket fågeln brynts,

2 msk. mjöl, 1½ lit. buljong, 2 dcl. tjock grädd, 1 tsk. socker, 1 tsk. soja.

Beredning: Tjäder finnes i handeln från midten af aug.—midten af mars. Då fågeln är frusen, lägges den öfver natten i köket för att tina upp. Den flås därefter, urtages, sköljes väl och torkas samt lägges i mjölk några timmar. Tjäderhonan har det finaste köttet. Den späckas på bröstet och läret, med späcket skuret i fina strimlor och uppsättes. Smöret brynes i en stekgryta, fågeln lägges och brynes vackert på alla sidor, hvarefter den upptages och saltas. Smöret i hvilket fågeln brynts, fräses med mjölet, buljongen och grädden tillsättes och såsen får ett godt uppkok samt afsmakas med socker och soja. Fågeln nedlägges i såsen och får sakta steka omkr. 2 tim., under det den ofta öfveröses och spädes med mera buljong om så behöves. Bröstet och lären skäres i tunna skifvor, som åter hoplägges och serveras på skrofvat.

Såsen silas och skummas, är den för tjock, tillsättes litet tjock grädd eller buljong, och 1 tsk. kallt smör iröses.

Äppelpyramid (f. 6 pers.). 12 goda, jämnstora äpplen, ½ kg. toppsocker, 3½ dcl. vatten.

Beredning: Sockret hugges i små

stycken och lägges i en kastrull, vattnet påhälls, och när sockret är smält, kokas det till en klar lag, som får kallna. Äpplena skalas, blomfnaset bortlägges och stjälkarna skrapas samt aftagas till hälften. De nedlägges genast i sockerlagen; häruti kokas äpplena, tills de bli lösa och klara, då de upptagas med hälslef och nedlägges i pyramid på en geléskål. Sockerlagen hopkokas och hälls öfver äpplena. De serveras varma eller kalla med vispad grädd och makroner eller mandelkransar.

Soppa med makaroni (f. 6 pers.). 3 kg. köttben, 6 msk. flottyr, 5 lit. vatten, 3 msk. salt, hvitpeppar, 1 morrot, 1 palsternacka, ¼ selleri, 5 persiljestjälkar, 1 msk. smör (20 gr.), 1½ msk. mjöl, 2 msk. stjärnmakaroni, 2 msk. riven ost (helst parmesan).

Beredning: Köttbenen sköljas väl i kallt vatten och klappas in i en kött-handduk. Flottyrn upphettas i en tackjärnsanna, tills den blir rykande het; köttbenen brynas däri och nedlägges i buljongskitteln och det kalla vattnet samt saltet tillsättes. Kitteln sättes öfver elden, och när spadet kokar, skummas det väl, hvarpå hvitpeppar, de ansade rotsakerna och persiljeknippan lägges och det hela får koka med tätt slutet

lock omkr. 5 tim. Buljongen silas och skummas väl. Smör och mjöl sammanfråsas, buljongen tillsättes litet i sänder, och de sköljda stjärnmakaronerna ilägges, hvarefter soppan får koka ½ tim., eller tills makaronerna äro klara.

Soppan afsmakas med den rifna osten, peppar och salt.

Brynt hvitkålsoppa f. 6 pers.). 1 litet kålhufvud, 4 lit. vatten, salt, 3 msk. smör (60 gr.), 2 msk. sirap eller pudersocker, 3 lit. efterbuljong, 12 kryddpepparkorn, 8 hvitpepparkorn.

Beredning: Kålhufvudets yttre blad borttagas och de öfriga skäras i fina tårningar. Vattnet kokas upp med litet salt, kålen lägges och får koka 5 min., utan lock, hvarefter den upplägges på sikt, så att vattnet får väl afriinna. Smöret brynes i en järngryta, kålen lägges jämte sirapen och brynes väl under flitig rörning, hvarefter buljongen och kryddorna tillsättes och soppan får koka med tätt slutet lock omkr. 3 tim.

Soppan afsmakas med salt och serveras med frikadeller, korf eller fläsk.

Anm. Fläskspad kan med fördel användas i stället för buljong.

Jästmunkar (f. 6 pers.). 1 dcl. gräddmjölk, 70 gr. smör, 1 ägg, 1 äggula, 30 gr. strösocker, skal af ¼ citron

ell. 25 gr. sötmandel, 20 gr. pressjäst, 350 gr. hvetemjöl, krusbärssylt eller äppelmos.

Till kokning: 1 kg. flottyr.

Beredning: Mjölet ljummas, smöret, de uppvispade äggen, sockret och citronskalet eller den skällade och rifna mandeln tillsättes, och mjölet inarbetas. Sist nedröres den i litet ljum mjölk upplösta jästen och degen arbetas tills den blir smidig och blank, hvarefter den får jäsa omkr. 2 tim. Den omarbetas därefter på bakbordet, utkafas till 1 cm. tjock kaka och uttages med dricksglas till små kakor.

Midt på hvarje kaka lägges litet krusbärssylt eller äppelmos; kanterna penslas med ägghvita och tryckas väl tillsammans. Munkarna ställas på mjölade plåtar och få jäsa omkr. 1½ tim. Flottyrn upphettas i en järngryta, och när en tunn blå rök stiger upp från ytan, lägges munkarna, två och två, och kokas vackert gulbruna. De upplägges på gräppaper eller härdt bröd, så att flottyrn får väl afriinna samt öfversockras.

De serveras helst varma.

